

ДНЕВНИКЪТ

(стенографски)

на

XIV^{то} обикновено Народно събрание

Трета редовна сесия.

XXXV заседание, срѣда, 1 декемврий 1910 г.

(Открито отъ прѣдседателя г. д-ръ П. Ораховацъ, въ 2 ч. 50 м. слѣдъ пладне)

Прѣдседателътъ: (Звъни) Засѣданието се отваря. Моля г. секретаря да прѣвѣри отсъствающитѣ г. г. народни прѣдставители.

Секретарь С. Грудовъ: (Прочита списъка. Отсъствуватъ г. г. народнитѣ прѣдставители: Алипий Аврамовъ, Али Али-беевъ, Георги Арабаджиевъ, Махмудъ Ахмедовъ, Михаилъ Бакърджиевъ, Константинъ Батоловъ, Андрей Башевъ, Димитъръ Бончевъ, Никола Георгиевъ, Атанасъ Гузалски, Йонко Гунчевъ, Василь Димчевъ, Христо Дограмаджиевъ, Владимиръ Дяковичъ, Александъръ Екимовъ, Мустафа Исмаиловъ, Александъръ Каназирски, Христо Конкилевъ, Димитъръ Константиновъ, Рашко Маджаровъ, Димитъръ Маноиловъ, Василь Мантовъ, Тихиръ Мехмедовъ, Василь Милевъ, Добри Митовъ, Тодоръ Михайловъ, д-ръ Ненко Наковъ, Дончо Паназовъ, Стефанъ Паприковъ, Недко Пеневъ, Димитъръ Пенковъ, Петъръ Петровъ, Петъръ Пешевъ, д-ръ Стефанъ Поповъ, Драганъ Поповъ, Никола Поповъ, Георги Радойковъ, Стефанъ Родевъ, Изетъ Русчуклу, Иванъ Саллабашевъ, Стоименъ Сарафовъ, Димитъръ Стефановъ, Иванъ Стоилковъ, Афузъ Сюлеймановъ, Ангелъ Тараторовъ, Теодоръ Теодоровъ, д-ръ Иванъ Трувчевъ, Алекси Филиповъ, Гани Черневъ, Никола Чолаковъ и Рангелъ Яневъ)

Прѣдседателътъ: Отсъствуватъ 51 народни прѣдставители; има налице изискуемото се число, за да се смѣта засѣданието законно.

Съобщавамъ на Събранието, че прѣдседателството е разрѣшило отпускъ на слѣдующитѣ г. г. народни прѣдставители: на радомирския Димитъръ Константиновъ — 3 дена, на бургазкия Стефанъ Родевъ — 7 дена, на къзълагашкия Маринъ Кърпаровъ — 3 дена; на плѣвненския д-ръ Ненко Наковъ — 2 дена, на котленския Петъръ Петровъ — 2 дена, на Шуменския Георги Сукуровъ — 5 дена и на провадийския Тодоръ Ноевъ — 7 дена.

Искатъ разрѣшение за отпускъ отъ Събранието слѣдующитѣ г. г. народни прѣдставители:

Вѣлградчишкия Атанасъ Гузалски 4 дена. Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които сж съгласни да му се даде исканиятъ отпускъ, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Кюстендилския народенъ прѣдставитель Константинъ Велиновъ 2 дена. Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които сж съгласни да му се разрѣши исканиятъ отпускъ, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Горноорѣховския народенъ прѣдставитель Димитъръ Каранешевъ 2 дена. Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които сж съгласни да му се даде исканиятъ отпускъ, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Съобщавамъ на Събранието, че е постъпило запитване отъ къзълагашкия народенъ прѣдставитель г. Иванъ Хаджиевъ до г. министра на народната просвѣта съ слѣдующето съдържанне: (Чете)

„Въз основа на чл. 109 отъ конституцията отправямъ къмъ г. министра на народната просвѣта слѣдното запитване:

„1. Нему е добръ извѣстна аферата съ проф. Ганевъ въ нашия Университетъ, която е прѣдизвикала едно фактическо закриване на факултета по физикоматематиката; защото знайно е, че двама най-добри и най-способни професори, г. г. Ивановъ и Тинтеровъ, основателитѣ на тоя факултетъ, сж си подали оставкитѣ при мотивъ, че не могатъ се върна въ Университета, докогато Ганевъ е въ него професоръ, а при това никой отъ студентитѣ математици не е записалъ лекции при Ганева;

„2. Нему сж тоже извѣстни причинитѣ на тая афера — моралнитѣ възпитателски и прѣподавателски достойнства на тоя професоръ — изложени въ специална брошура отъ самитѣ студенти, косвено признати отъ самия академически съвѣтъ въ неговото по тоя случай изложение, съ подписи, удостоверени отъ двама професори-специалисти, избрани да прѣвѣрятъ тия достойнства;

„3. Той ще е добръ проучилъ вече, вървамъ, прѣлитѣ, намѣренията и съображенията на академическия съвѣтъ да се застъпи съвсѣмъ неумѣстно за Ганева да остане и занататѣкъ професоръ, въпрѣки че двама негови по-стари и много по-способни колеги професори сж се изказали, че нему липсватъ професорски способности и морално достойнство за такъвъ, въпрѣки общото и едногласно негодувание на всички студенти и при явното прѣврѣние на обшество и обществено мнѣние;

„4. Той е съгласен, убѣденъ съмъ, съ мене, че, когато прѣди двѣ години законоподадохме академическата свобода за нашия младъ Университетъ, ние поставихме като условие, зорко да бди за нея, въ случай че се поиска отъ нѣкого да злоупотрѣбва. Общество, обществено мнѣние, интелигенция, а най-главно върховното въ страната учрѣждение — Народното събрание — всѣки на реда и на мѣстото си да издига гласъ противъ това злоупотрѣбление;

„5. Сега, когато академическия съвѣтъ, при явна неправда, се застъпва съвѣтъ не на мѣсто — крѣпкейки се задъ академическата свобода за единъ свой членъ, противъ когото сж викнали студенти, професори и общество, съ което самъ подкопава репутацията на Университета, крѣпкейки тоя признатъ отъ специалисти-професори некадъренъ тѣхенъ членъ; питамъ: що той, г. министърътъ на просвѣтата, е сторилъ, за да се даде приличното наказание на негодния професоръ, да се повърнатъ на мѣстото си подавшитѣ оставката си двама способни такива и да се даде на почитаемия академически съвѣтъ да се замисли, че не е въ интересъ нито неговъ (на академическия съвѣтъ), нито на самата наука да се злоупотрѣбва съ тая тѣй щедро дарена свобода.“

Постъпило е едно питане отъ старозагорския народенъ прѣдставителъ г. Иванъ Инджовъ къмъ г. министра на финанситѣ съ слѣдующето съдържание: (Чете) „Извѣстно ли ви е, че отъ всички крайща на България има оплаквания, че нигдѣ въ колониялнитѣ магазини и тамъ, дѣто трѣбва да има кибритъ, не се намира. Гражданитѣ сж принудени какъвто кибритъ намѣрятъ да купуватъ за употребление. Въто защо питамъ г. министра да ми отговори, кои сж причинитѣ, дѣто нѣма кибритъ, и ще вземе ли г. министърътъ най-бързитѣ мѣрки за доставянето на кибритъ, защото въ такъвъ случай става контрабандиране на всѣкакъвъ кибритъ въ страната.“

Моля г. министра на финанситѣ да отговори на това питане.

Министъръ А. Ляпчевъ: Г. г. народни прѣдставители! Въпросътъ за кибрита постоянно се припомня въ смисълъ, че количеството кибритъ, което доставя фабриката въ Костенецъ, е недостатъчно и нѣмало било за продавачитѣ и консоматоритѣ. Не искамъ да оспорвамъ основателността на тия оплаквания. Мѣржитѣ, които сж взети да се прѣмахне тази аномалия, се състоятъ въ слѣдното. Ние си набавяме кибритъ отъ една фабрика въ България. Тази фабрика се оказва отъ день на день по-неспособна да изкара нужното количество кибритъ. Въ слѣдствие на това, тази есенъ азъ на два пѣти доставямъ кибритъ отъ странство въ достатъчно голѣмо количество, за да могатъ складоветѣ навсѣкѣждѣ въ страната да бждатъ снабдени съ нужното количество кибритъ. Въ бѣдѣ азъ съмъ взелъ мѣрки да се увеличи депоето при всички складове, както на кибрита, така и на цигаревитѣ книжки, въ слѣдствие на което ще се надѣвамъ, че тѣзи евентуалности нѣма да се срѣщатъ.

Прѣдседателъ: Моля г. Инджова да каже, доволенъ ли е отъ отговора на г. министра.

И. Инджовъ: Доволенъ съмъ отъ отговора на г. министра, но питамъ едно нѣщо — какво ще стане съ актоветѣ, съставени отъ акцизнитѣ власти на ония, които продаватъ кибритъ и цигаревы книжки, а пъкъ не сж имали, когато имъ сж потърсили. Когато се окаже, че никѣдъ нѣма кибритъ и цигаревы книжки, акцизнитѣ власти отиватъ тогава да съставятъ актове.

Министъръ А. Ляпчевъ: Това е другъ въпросъ. Ако тѣзи актове сж редовно съставени, ще бждатъ въ сила; ако не сж редовно съставени, разбира се, нѣма да бждатъ въ сила.

Прѣдседателъ: Минаваме на дневния редъ — избираме двама квестори.

Съгласно правилника, прѣдседателството прѣдлага г. Богдана Токевъ и г. Цола Мисловъ. Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които сж съгласни да бжде избранъ г. Богданъ Токевъ за квесторъ, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които сж съгласни да бжде избранъ г. Цола Мисловъ за квесторъ, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Пристъпваме къмъ втория пунктъ отъ дневния редъ — второ четене законопроекта за измѣнение и допълнение закона за поземелния данѣкъ. Моля г. докладчика да го докладва.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„З а к о н ъ

за измѣнение и допълнение на закона за поземелния данѣкъ.“

Прѣдседателъ: Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ заглавието, както е прочетено отъ г. докладчика, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„Чл. 1. а) Алинея 2 на чл. 2 се измѣня тѣй: „имотитѣ на Рилския манастиръ, находящи се въ Рилската манастирска община.“

„Алинея 4 на чл. 2 отъ закона за поземелния данѣкъ става така:

„Мѣстата, на които има здания или които не стоятъ отдѣлно отъ здание, като: дворове, градини, както и празнитѣ мѣста въ градоветѣ и селата. Тия имоти се облагатъ съ данѣкъ върху сградитѣ.“

Прѣдседателъ: Има думата народниятъ прѣдставителъ г. Александъръ Димитровъ.

А. Димитровъ: Още по-рано питахъ г. докладчика да обясни, по какви съображения комисията е видоизмѣнила тази алинея. Той ми даде извѣстни обяснения, които смѣтамъ, че ще даде и сега прѣдъ народното прѣдставителство.

Мѣстата, на които има построени здания, ще се облагатъ съ данѣкъ върху сградитѣ; мѣста, които не стоятъ отдѣлно отъ зданията — значи, двороветѣ, градинитѣ, както и празнитѣ мѣста въ градоветѣ и селата — сжщо ще се облагатъ, като сградитѣ, съ съответствующия данѣкъ. Струва ми се, това ще бжде една голѣма несправедливостъ. Правъ е г. докладчикътъ, като мисли, че въ градоветѣ има празни мѣста, които иматъ доста висока цѣна, и хората умислено не ги застрояватъ, като чакатъ да се повиши цѣната на мѣстата имъ, и тогава ги продаватъ — искатъ да вършатъ търговия съ тѣхъ. Справедливо е такива мѣста да бждатъ облагани, но не е справедливо да се облагатъ празнитѣ мѣста въ селата, особено ако градинитѣ се смѣтатъ за такива празни мѣста. Има села, къщитѣ на които сж на купъ, и тамъ празни мѣста можемъ да търсимъ и да искаме да ги облагаме съ данѣкъ. Но има села, които сж разпрѣснати — напр., моето село — на частъ и повече дължина: 40—50 къщи на едно мѣсто, 1 км. празно мѣсто, пакъ 15—20 къщи, пакъ 1 км. празно мѣсто, пакъ 15—20 къщи, пакъ празно мѣсто. Комисията може да иска да облага съ данѣкъ върху сградитѣ и тѣзи празни мѣста, а тѣ сж една частъ оловни градини, друга частъ зеленчукови градини, и ако рече да ги облагатъ съ данѣкъ, ще трѣбва да се откажемъ отъ имотитѣ си или да търсимъ нѣкоя компания да ги застрои, за да не се плаща такъвъ съ-

сминителен данък. Мисля, че поне въ селата празничните мѣста не трѣбва да се облагатъ съ никакъвъ данъкъ, защото не зная, дали има въ България село, въ което мѣстата така бързо да поскъпватъ, щото хората да иматъ смѣтка да не ги застрояватъ, а да ги държатъ за дворове или за градини, да чакатъ двѣ-три години да поскъпнатъ, за да ги продадатъ и да спечелятъ нѣщо отъ тѣхъ. Въ градоветъ има смисълъ да се облагатъ празничните мѣста, защото тамъ, както, напр., въ София, прѣди 10—15 години тѣ сж имали една цѣна, а сега много сж поскъпнали, и хората нарочно държатъ празни мѣстата си, за да печелятъ съ тѣхъ, като ги продадатъ по-скъпо: но въ селата такова повишение на цѣните не става, и азъ мисля за селата да не се приема това. Па и градините ще се облагатъ съ данъкъ. Миналата година приехме законопроектъ, съ който умъ поощряваме градинарството, овошарството, а тукъ сега идемъ да ги облагаме.

Азъ прѣдлагамъ да си остане, както е въ проекта, като се махне тази алинея. Г. министърътъ я заличи, а комисията сега я възстановява.

Прѣседателъ: Има думата народниятъ прѣдставителъ г. Георги Шиваровъ.

Г. Шиваровъ: Самото вънасяне на този законопроектъ за измѣнение и допълнение на съществуващия законъ за поземелния налогъ показва, каква е тенденцията на г. финансовия министъръ. Ние не бихме се усъмнили въ неговата тенденция, ако нѣмаме налице приходния бюджетъ; както виждате, тамъ въ параграфа за поземелния данъкъ е прѣдвидѣна сума отъ 25.000.000, вмѣсто 20.000.000 л. тази година — става едно увеличение и това увеличение, г. г. народни прѣдставители, г. министърътъ на финансите ще го търси съ този законопроектъ, който ви поднася сега. Комисията е отишла малко подалечъ, като е направила една прибавка къмъ чл. 8 — да се облагатъ съ данъкъ градините и празните мѣста въ селата и градоветъ, които сж повече отъ три декара. Досега двороветъ бѣха обложени съ данъкъ заедно съ сградите, но тѣзи празни мѣста, които сж повече отъ три декара, се освобождаваха отъ този данъкъ, а сега, споредъ този законопроектъ, г. министърътъ на финансите иска да обложите и тѣхъ.

Г. г. народни прѣдставители! Менѣ ми се чини, че съ туй, вмѣсто да се направи нѣщо добро за земледѣлското население, напротивъ, прави му се пакостъ. Право забѣлѣжи прѣждеговорившиятъ, че ние създаваме редъ други закони, съ които искаме да подобримъ у насъ овошарството, да въведемъ нѣкои други нововведения, а съ туй законоположение, което г. министърътъ иска да узаконите сега, тъкмо се противопоставя на съществуващия законъ за овошарството и тѣмъ подобни. Има на много мѣста села, дѣто къщите сж прѣснати една отъ друга надалоко, двороветъ сж голѣми, но стопаните имъ не могатъ да ги използватъ съ посѣване на зърнени произведения, защото кокошките ще ги изѣдатъ, а трѣбва да ги засѣятъ съ овощия. А каква полза ще добие единъ селянинъ, ако има единъ-два декара празно мѣсто край двора си, когато го посади изцѣло или отчасти съ овощия, за да го оползотвори, за което ще му бждатъ нужни 7—8 години, а вие ще го обложите съ данъкъ и другите берини, общински, училищни и др. връхнини.

Ето защо менѣ ми се чини, че тази алинея не е на мѣстото си, и азъ моля народното прѣдставителство да се съгласи да я отхвърли, като съвършено неумѣстна алинея, която ще направи много лошъ ефектъ въ земледѣлското население. Вамъ е известно, г. министри, че всички народни прѣдставители отъ болшинството прѣди избора, въ вашата прѣдизборна платформа, налѣво и надѣсно говорѣхте, че не само

ще правите намаление въ други данѣци, но и частъ отъ поземелния данъкъ ще отстъпите на селата. Е добръ, вмѣсто да изпълните туй ваше обѣщание, вие притуряте още данѣкъ. Сега, то е ваша работа, ако вие не държите на обѣщанията си; но менѣ ми се чини, че поне тукъ, въ конкретния случай, ако не направите намаление, подѣйте гласува тази алинея, за да облагате българския земледѣлецъ съ още около единъ милионъ лева.

Прѣседателъ: Има думата г. министърътъ на финансите.

Министъръ А. Ляпчевъ: Г. г. народни прѣдставители! Дълга да дамъ едно обяснение, защото, струва ми се, неясно се схваща промѣнното, което става; поне отъ говореното на г. Шиварова тѣй излиза.

Въ чл. 2 отъ съществуващия законъ за поземелния данѣкъ се изброяватъ, кои видове имоти се освобождаватъ отъ поземеленъ данѣкъ. Тѣй сжко и въ буква д се казва, кои имоти се освобождаватъ отъ поземеленъ данѣкъ.

Я. Поповъ: И се облагатъ съ данѣкъ върху сградите.

Министъръ А. Ляпчевъ: Това сж именно мѣстата, на които има здания, или които не стоятъ отдѣлно отъ зданията, като дворове и градини, когато тѣ сж по-малко отъ три декара. Такъвъ имотъ се освобождава отъ поземеленъ данѣкъ, но се облага съ данѣкъ съгласно закона за данѣка върху сградите. Промѣната, която се прави сега, се състои въ това, че подлежатъ на освобождение отъ поземеленъ данѣкъ изброените имоти и, слѣдователно, се облагатъ съ данѣкъ върху сградите, дори когато тѣ сж по-големи отъ три декара.

Възраженията на г. Димитрова, който е направилъ добръ, че се е справилъ по-рано съ г. докладчика, за да разбере въпроса, сж слѣдните — че въ селата е мѣчно да се опрѣдѣли, кои сж тия мѣста, градини и дворове, които сж вътрѣ въ селото, та да ги обложимъ съ данѣкъ върху сградите, вмѣсто да ги оставимъ да плащатъ поземеленъ данѣкъ, особено когато сж по-големи отъ три декара.

Доколко сж неоснователни всички тия коментари, които почитениятъ старозагорски депутатъ има особена тактика постоянно да прѣдѣква тукъ относително програмата ни и относително желанието ми чрѣзъ това да съмъ билъ набавилъ нѣкакъвъ милионъ...

Г. Шиваровъ: Трѣбва да сте пристоеенъ къмъ народните прѣдставители.

Министъръ А. Ляпчевъ: Азъ говоря истината, г. Шиваровъ, и когато вие си позволявате всѣка една минута да изкарвате хората, които седятъ на сръбца Ви, за нѣкакви недобросъвестности, позволете ми да Ви кажа, че азъ съмъ длъженъ да защита правдата.

Г. Шиваровъ: Безъ оскърбителни думи.

Министъръ А. Ляпчевъ: Моля Ви се, никакви оскърбителни или обидни думи по Вашъ адресъ не съмъ казалъ. Ако вие имате отъ нѣщо да се обиждате, значи, напразно и неоснователно сте хвърляли укори.

Г. Шиваровъ: Ама има черно на бѣло, г. министри.

Министъръ А. Ляпчевъ: Та, казвамъ, за да видите, доколко това е лишено отъ всѣкакво основание, азъ съмъ съгласенъ, ако щете, дори да оставимъ редакцията тѣй, както е била досега; но вие, ако раз-

мислите добри, нѣма да се съгласите, защото законътъ е общъ и за градоветъ и за селата. Кой ще откаже, че въ градоветъ има мѣста не отъ три декара, но отъ 6, 16, 20 хиляди декара, които служатъ за спекула; кой ще откаже, че тѣ не трѣбва да се облагатъ съ поземеленъ данѣкъ отъ 50 стотинки или единъ левъ на декаръ, когато всичко наоколо е застроено, тамъ сж издигнати здания за по 50 хиляди лева, има канализация, освѣтление и какво още не? Никой. Значи, трѣбва да търсимъ единъ модусъ. Добри, по всѣка вѣроятностъ, ще ви се прѣдложи да раздѣлите градоветъ отъ селата. Азъ не държа много — да раздѣлимъ градоветъ отъ селата, но смѣтамъ, че това различие много нѣщо нѣма да допринесе. Защо? Защото данѣктъ върху сградитѣ, безспорно, се слага споредъ стойността на имотитѣ, и ще се търси стойността на мѣстото, за да се обложи. Така ще бѣде и въ село: ще се търси стойността на това мѣсто, което ще се облага съ данѣкъ върху сградитѣ, и така ще се обложи. Въ селата, каквото и да бѣде мѣстото, не е ли градина извънъ селото или въ самото село, разликата между поземелния данѣкъ и данѣка върху сградитѣ нѣма да бѣде голѣма. Това е моето убѣждение. Азъ ще ви отстъпя, но убѣждението ми е, че нѣма да бѣде голѣма разликата. Защо? Г. Димитровъ! Кажете, по кое качество въ Вашия Кюстендилъ се облагатъ градинитѣ?

А. Димитровъ: Съ 6—7 л. на декаръ.

Министъръ А. Ляпчевъ: Съ 6—7 л. на декаръ. Като прѣсметнете облога по стойността, както селянитѣ си го облагатъ, убѣденъ съмъ, че за градинитѣ, като се обложатъ съ данѣкъ върху сградитѣ, ще се плаща почти сѣщото. Но за да видите, че азъ нѣмамъ никакви задни мисли, азъ съмъ съгласенъ да отдѣлимъ селата отъ градоветѣ, защото да се освободятъ градоветѣ ще се съгласите, че не е право. И тѣй бихъ казалъ: „Мѣстата, на които има здания или които не стоятъ отдѣлно отъ здание, като дворове, градини, както и празнитѣ мѣста въ градоветѣ; сжщитѣ тия мѣста и въ селата, когато въ последния случай сж по-малки отъ три декара“. Значи, да остане старото за селата, а за градоветѣ да има една възможностъ да се облага тѣй, както е прилично, споредъ данѣка за сградитѣ, и въпросътъ се свършва.

А. Димитровъ: Щомъ г. министърътъ се съгласи да бѣде така, азъ оттеглямъ прѣдложението си.

Прѣдседателствующъ Н. Гимиджийски: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: Г. г. народни прѣдставители! Менѣ ми се струва, че г. министърътъ бѣше много правъ, когато казваше, че ще се добие една нищожна разлика. Азъ отидохъ да направя тая справка съ г. Димитрова. Той каза така: „За папнитѣ градини плащаме по 7 л. на декаръ поземеленъ данѣкъ“. Питамъ го, колко струва единъ декаръ; той ми каза 1.500 л. Съгласно закона за данѣка върху сградитѣ, ще се плати по 4⁰/₁₀₀ върху стойността; значи, на първитѣ 1.000 л. ще се плати 4 л., а вторитѣ 500 л. ще се плати 2 л. — всичко 6 л. данѣкъ върху сградитѣ; а поземеленъ данѣкъ за сжщата градина ще се плати 6—7 л. Слѣдователно, виждате каква е разликата, за да нѣма защо да се бонимъ, че, ако рѣшимъ градинитѣ да плащатъ данѣкъ върху сградитѣ, данѣктъ ще имъ бѣде по-голѣмъ, отколкото е поземелниятъ данѣкъ. И въ единия, и въ другия случай не се получава никакъвъ резултатъ въ полза или вѣрѣда за самитѣ данѣкоплатци. За единство въ самия законъ, да нѣма разлика между градове и села, и прѣдъ видъ на това, че нѣма да има никаква вѣрѣда за данѣкоплатцитѣ въ селата,

азъ намирамъ, че ще бѣде безполезно това изменение, за което се съгласи г. министърътъ и което иска г. Александъръ Димитровъ. Практически резултатътъ ще бѣде пакъ такъвъ, какъвто е сега — нѣма да има нито добро, нито лошо за самия земледѣлецъ.

Колкото се отнася за онѣзи градини, които не стоятъ до здания — напр., има ниви между 50 къщи отъ една страна и 50 къщи отъ другата страна — естествено е, че тѣ не могатъ да подпаднатъ подъ разпоредбата на този членъ, да бждатъ обложени съ данѣкъ върху сградитѣ, защото тукъ се визиратъ онѣзи градини, които стоятъ до здания. Разбира се, ще попаднатъ всички, които сж около или близо до населено мѣсто, около което има пострѣйни или градежъ. А въ дадения случай, както се прѣдлага, не може да се прѣдполага, че ще паднатъ подъ удара на този членъ, който разискваме.

Намирамъ прочее, че тѣй, както е прѣдложено, членътъ нѣма да влоши положението на земледѣлцитѣ въ сравнение съ онова, което е и сега, и моля да се приеме членътъ тѣй, както сме го приели ние въ комисията.

Прѣдседателъ: Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ чл. 1 тѣй, както е прѣдложенъ отъ г. докладчика, да си вдигнатъ раката. (Мнозинство) Събраието приема. (Оспорване) Излишно е, г-да, да се провѣрва.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

Чл. 2. Първата алинея на чл. 4 се изменя тѣй: „общата сума на поземелния данѣкъ, опрѣдѣлена въ бюджета, се размѣта на околни всѣки петъ години отъ специална комисия, назначена съ указъ.“

Прѣдседателъ: Има думата народниятъ прѣдставителъ г. Иванъ Хаджиевъ.

И. Хаджиевъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Азъ ще говоря по чл. 2 относително опрѣдѣленето сумата на поземелния данѣкъ, споредъ чл. 4 отъ закона за този данѣкъ. Азъ ще искамъ да се спра на тази сума — какъ е тя опрѣдѣлена, доколко тя е справедлива, тѣй ли трѣбва да бѣде тя опрѣдѣлена, или има нѣкой другъ способъ да се опрѣдѣли. Ще ми позволите, г. г. народни прѣдставители, да се поспра малко повече, защото азъ трѣбва да мотивирамъ, защо не съмъ съгласенъ да се опрѣдѣли тази сума по този начинъ, както се е опрѣдѣляла досега.

Министъръ Н. Мушановъ: По десетѣка ще искашъ да се опрѣдѣли, то се разбира.

Д. Драгиевъ: Не забравяйте, че вашиятъ беглицъ и той е десетѣка.

И. Хаджиевъ: Азъ не знамъ, защо г. Мушановъ ми споменава за десетѣка. Той прави алиозия за десетѣка едно врѣме, но и сега, слѣдъ 10—15 години, на г. г. демократитѣ пакъ не се иска да се оставятъ отъ този десетѣкъ и тѣ продължаватъ сѣ въ тази смисълъ — сумата, която се иска да се размѣта, е опрѣдѣлена пакъ по десетѣка. Хемъ не щемъ десетѣкъ, а отъ друга страна не се отказваме отъ него! Азъ, комуто се хвърля този упрекъ, именно противъ десетѣка ще приказвамъ сега.

Каква е тази сума, която се опрѣдѣли въ бюджета? Както се вижда отъ това, което е изложено въ новото промѣнение на закона, отъ това, което се излага въ мотивитѣ къмъ него, г. министърътъ на финанситѣ казва, че не билъ съгласенъ съ старата база за размѣтането, за опрѣдѣлението на десетѣка и че иска да намѣри една нова база, нѣщо по-ново, по-съвършено, по-модерно, нѣщо, което да е въ съгласие съ модернитѣ изисквания на финансовата

наука, съ новитѣ вѣдения въ тази наука. Що видимъ, доколко г. министърътъ на финанситѣ дѣйствително е намѣрилъ такава база, която да е въ съгласие съ тѣзи модерни вѣдения.

Г. г. народни прѣдставители! Казано е тукъ въ самитѣ мотиви на законопроекта: (Чете) „Отъ изложеното дотукъ не е мѣчно да се забѣлѣжи, че главнитѣ основи на размѣтането на първата и на най-големата частъ на поземелния данѣкъ по околии и по села и градове сѣ: десетѣтътъ“ — да се запомни това — „за годинитѣ 1889—92 и 1900 г.“ Но, казва г. министърътъ по-нататѣтъ, тази база е стара, това е десетѣтътъ, ние ще искаме да се освободимъ сега отъ този десетѣтътъ, затова ще търсимъ друга една нова база; и ние, казва, намѣрихме тая база. Заповѣдайте да видите, г. г. народни прѣдставители, какъ е намѣрена тази база. (Глъчка) На Васъ ли да говоря, г. прѣдседателю, или на кого? Ако господата искатъ да си правятъ мохабетъ, то е друга работа.

Прѣдседателятъ: Моля тишина, г-да.

И. Хаджиевъ: Новата база, г. г. народни прѣдставители, казва се тукъ, е слѣдната: (Чете) „Тя е пространствата на земитѣ по култури, измѣрени прѣзъ 1903 и 1904 г. Макаръ това измѣрване да не е извършено отъ техници измѣрвачи, то прѣдставлява много по-сигурна база, отколкото е десетѣтътъ, който е далъ вече своето. Като се опрѣдѣли срѣдното производство на декарътъ отъ всѣка околия, споредъ даннитѣ на земледѣлската статистика на Главната дирекция на статистиката за тритѣ прѣдшестующи на размѣтането години и съ това производство като се помножатъ декаритѣ въ една околия или въ едно село или градъ, несъмнено, ще се добие една база за размѣтане на поземелния данѣкъ, несравнено много по-справедлива, отколкото досегашната“. Какво ни говори сега чл. 2 въ новия законопроектъ? (Чете) „Първата алинея на чл. 4 се измѣня така: Общата сума на поземелния данѣкъ, опрѣдѣлена въ бюджета, се размѣта на околии всѣки петъ години.“ Коя е тази обща сума? Какво казва първата алинея на чл. 4? (Чете) „Общата сума на поземелния данѣкъ, който ще се опрѣдѣли въ бюджета за 1902 г., ще се разметне на околии отъ специална комисиия, назначена съ указъ.“ Тази обща сума, г. г. народни прѣдставители, ще е сумата, която ще се взема — както ще видите по-нататѣтъ въ чл. 3 отъ новия законопроектъ — отъ повото измѣрване на декаритѣ, плюсъ къмъ това измѣрване ще се прибавятъ декаритѣ лозя унищожени отъ филлоксерата и ще се направи една отѣпка — на какво? — ще се направи една отѣпка на плодородността на земята, съ една рѣчь, ще се дойде именно до онова сѣщото, което се опрѣдѣляше по старата база. И ние ще имаме единъ дигизиранъ десетѣтътъ, единъ поземеленъ налогъ, вземътъ пакъ отъ сѣщитѣ суми, основанъ върху сѣщата тази база. И че това ще бѣде така, самъ г. министърътъ на финанситѣ не се съмѣтва, като виждамъ, че и въ новия бюджетпроектъ той опрѣдѣля една сума малко по-голяма отъ онази, която се е добивала досега, именно той опрѣдѣля една сума съ 1 милионъ лева повече. Новата база не е нищо друго, освѣнъ старата, съ прибавка къмъ нея 1 милионъ лева повече. То нѣма да бѣде десетѣтътъ! Да, името му нѣма да бѣде десетѣтътъ.

Министъръ Н. Мушановъ: Чрѣзъ десетѣтъта 20 милиона ли се вземаха отъ земледѣлцитѣ?

И. Хаджиевъ: Не зная колко се е вземало, но зная, че този поземеленъ налогъ, който днесъ турятъ, г. министре, ще бѣде, ако го прѣсмѣтнете, пакъ сѣщиятъ този десетѣтътъ, защото Вие знаете много добръ, че сумата 20 милиона лева, която се налага днесъ на земледѣлцитѣ, е опрѣдѣлена въ годинитѣ

1898 и 1899, а така сѣщо въ четиритѣ години прѣзъ Стамболово врѣме, когато се е вземалъ десетѣтътъ. Вие знаете много добръ, колко струваше храната, какъ се продаваше килото — по 70 до 80 гроша; Вие знаете много добръ, че отъ това се вземаше срѣдното, за да се опрѣдѣли тая цѣна. Но вие не се задоволявате съ тази сума, която не е нищо друго, освѣнъ старъ десетѣтътъ, а прибавяте още 1 милионъ лева и, като прѣсмѣтнете споредъ старата база, трѣбваше да се получи една сума отъ 28 милиона лева, срѣдното отъ годинитѣ 1886, 1887, 1888, 1889, 1890, 1891 и 1892. Ако тогава тази сума бѣше 20 милиона лева, вие ще прибавите сега още 1 милионъ и ще станатъ 21 милионъ лева и, ако тогава бѣше десетѣтътъ или срѣдно отъ тия години, сега ще бѣде единадесетѣтътъ, само че това ще бѣде прикрито: нѣма да му е името десетѣтътъ, а ще бѣде поземеленъ налогъ съ една малка похлупка отгорѣ. На-ли противъ това възставаме ние, г. г. народни прѣдставители? На-ли думата бѣше, че десетѣтътъ е единъ данѣкъ, който отдавна е изживѣлъ своето врѣме? Поземелниятъ налогъ, тъй сложенъ на тая база, е единъ данѣкъ, който отдавна е прѣстаналъ да съществува навѣкъмъ. Поземелниятъ данѣкъ въ тая си форма е останалъ само въ България; има го и въ Турция, г. Мишевъ, който се смѣнѣ.

Д. Мишевъ: Кой се смѣе?

И. Хаджиевъ: Да, има го и тамъ; както виждате, ние не сме заминали Турция — ние вървимъ по стѣпнитѣ и още въ това отношение. А какво ни казватъ за този поземеленъ налогъ, разхвърлянъ и събиранъ до днесъ отъ нашия земледѣлецъ? Що е той? Е ли той единъ данѣкъ или той е единъ *fermage*? Това е една подѣлка на онова, което изкарва земледѣлецътъ, между държавата и него. Това е то десетѣтътъ. Ако вземете да прослѣдите още отъ старо врѣме поземелниятъ налогъ тъй, както е сложенъ у насъ, тъй, както се събира той, на тази сума, до която е възлѣзълъ днесъ, не е нищо друго, освѣнъ раздѣляне на печалбата между държавата и земледѣлцитѣ.

Министъръ Н. Мушановъ: Г. Хаджиевъ! Никога не оспорва, че Вие можете най-хубаво да защищавате десетѣтъта, но нѣма защо тукъ да приказвате по него.

И. Хаджиевъ: Азъ приказвамъ по него, защото Вие, които сте противъ него, искате да го сложите днесъ на българския земледѣлецъ. Много ясно и много просто.

Д-ръ Л. Дѣяновъ: Това не е десетѣтътъ.

И. Хаджиевъ: Това не е десетѣтътъ, а поземеленъ налогъ, по поземелниятъ налогъ, сложенъ на тая база, какво е? Не е ли срѣдното отъ годинитѣ, когато се събираше десетѣтътъ въ Стамболово врѣме, плюсъ къмъ него — и въ 1900 г.; не е ли сѣщата тази сума? Менѣ не ми звучи много, когато Вие искате да ме подмѣтате съ този десетѣтътъ; за мене е важно съдържанието, а не формата. Ако дѣйствително тая дума „десетѣтътъ“ звучи злѣ на Васъ, дайте да го прѣмахнемъ, защото азъ настоявамъ, че поземелниятъ налогъ е единъ десетѣтътъ. Азъ настоявамъ на туй, и вие не можете да отречете, защото сами признавате, че базата на този данѣкъ е срѣдното отъ производството прѣзъ четиритѣ години, когато Стамболовъ събираше десетѣтътъ, и то прѣзъ онова врѣме, когато храната струваше много скъпо.

Г. Гроздановъ: Имашъ ли точно изчисление, че се пада $\frac{1}{10}$?

И. Хаджиевъ: Азъ мисля, че врѣме е донѣло да се прѣмахне този поземеленъ налогъ. Никакъ той не съществува; въ другитѣ държави нѣма поземеленъ

налогът въ такава форма, въ каквато г. министърът на финансите го представя намъ и го иска отъ насъ, и вмѣсто да го намали, той го увеличава; шикждѣ не се взема данъкъ 10%, както се взема у насъ отъ земледѣлцитѣ. Само у насъ земледѣлцитѣ и овчаритѣ плащатъ 10% данъкъ. Въ другитѣ наши закони, по другитѣ данѣци, това е промѣнено. За данъка върху занятията е вземана друга база — нѣщо по-разумно, нѣщо по-модерно; ние виждаме, че тукъ се облага доходътъ на % и на ‰. Когато въ дадения случай ние виждаме, че се облага какво? Туря се единъ данъкъ, който е десетата частъ отъ онова, което населението произвежда. Г. г. народни прѣдставители! Азъ мисля, че тази база трѣбва да се промѣни, но не въ тази форма, въ която иска да я промѣни г. министърътъ на финансите, а да се промѣни тѣй, както се е промѣнила въ други мѣста. Нека да се смѣтно земата като капиталъ и да се облага като капиталъ, ако е нужно да се облага, съ такъвъ процентъ, съ който е обложена и по други мѣста, както е обложена въ Прусія съ 3%, както е обложена въ Англия, както сега, споредъ единъ новъ законопроектъ въ Франция, искатъ да я обложатъ съ 3%. Слѣдъ това нека се обложи и приходътъ и доходътъ, що тази земя произвежда, но да се обложи пакъ съ такъвъ единъ процентъ, съ какъвто се облага доходътъ и на други мѣста: на ‰, като захванете, както е въ нѣкои швейцарски кантони, отъ 1‰ най-много до 2, 3, 4, 5‰. Нека тѣй се облага, нека се вземе една такава основа, и тогава ще имате право да кажете тукъ прѣдъ насъ, че дѣйствително ние искате да модернизирате нашитѣ данѣци. Защо бѣше това прибрзано, скърпено законче, за да правимъ новъ поземелния налогъ? Защо ще го правимъ новъ съ такова едно скърпено законче. Внесете единъ законопроектъ, въ който дѣйствително да направите една промѣна, въ която дѣйствително да се види, че вие отивате къмъ нѣщо по-прогресивно, къмъ нѣщо по-модерно. Ако ние дѣйствително трѣбва да смѣтнемъ земата като капиталъ и да я обложимъ като такъвъ и слѣдъ нея да смѣтнемъ дохода отъ нея, тогава вие ще видите, че не можемъ да намѣримъ по-голямъ процентъ отъ 3% най-много, а вие днесъ вземате 8, 9 и 10%, а сега искате да го направите на 11%. Съ такава ли новизна ще влѣзете тукъ? Такова ли ново нѣщо, такъвъ ли новъ данъкъ вие ще ни прѣдложите? Азъ мисля, че между васъ има хора, които дѣйствително искатъ да направятъ нѣщо модерно. Тогава, ако не сте направили това нѣщо, оттеглете този законопроектъ, като свършено ненуженъ, или измѣнете базата му въ такъва смисълъ, както е направено това и за другитѣ съсловия у насъ. Защо облагате, г. г. народни прѣдставители, торговцитѣ друго-яче, защо облагате служащитѣ друго-яче, защо облагате еснафитѣ друго-яче, на друга база, а за земледѣлцитѣ правите изключение? На-ли, споредъ конституцията, у насъ всички сж равни; на-ли на всички еднакво тежеститѣ тежатъ и задълженията и правата сж еднакви за всички граждани безразлично?

Г. Данаиловъ: Какъ може да бждатъ еднакви? Ами имотното състояние еднакво ли е?

Г. Копринаровъ: Не сж еднакви и не могатъ да бждатъ еднакви.

И. Хаджиевъ: Защо се хващате за думата „еднакви“. Когато говоримъ за „еднакви“, г. професоръ Данаиловъ не знае ли, какво значи това „еднакви“. Еднаква база, г. професоре!

Г. Данаиловъ: А, да, еднаква база!

И. Хаджиевъ: Азъ не разбирамъ, че този, който има 5, 10 хиляди лева приходъ, трѣбва да плаща еднакво съ мене, който имамъ 1.000 л. приходъ. Вие

разбирате това. И защо се хващате за тази софистика, само и само да приказваме? Азъ мисля, че и г. Копринаровъ ме разбира, какво искамъ да кажа съ думата „еднакви“.

Азъ мисля, че е врѣме, г. г. народни прѣдставители, да се поставимъ на такава база. И г. министърътъ трѣбне да направи по-добъръ, ако внесѣше именно такъвъ единъ законопроектъ за поземелния налогъ, който да постави нашия земледѣлецъ, нашия овчаръ, на еднаква нога съ нашия търговецъ, съ нашия еснафъ, съ нашия служащъ, за да можемъ дѣйствително да кажемъ, че българскитѣ граждани иматъ еднакви права и еднакви задължения къмъ държавата. Вие поне можехте да направите туй. Азъ нѣма да настоявамъ, както искаше да каже г. Шиваровъ, че Вие сте искали да отетхпите поземелния налогъ и пр. пр. Това сж работи, които се пинатъ, само когато сте въ опозиция.

Министъръ А. Ляпчевъ: Не сж писани даже и тогава.

И. Хаджиевъ: Писано е, г. министре!

Министъръ А. Ляпчевъ: Четете добръ, какво е писано.

И. Хаджиевъ: Но тази работа да я оставимъ, а да направимъ онова, което е възможно; възможно е това: земледѣлецътъ, еснафътъ, търговецътъ, служащиятъ въ тази страна, когато плащатъ данъкъ, да плащатъ данъкъ върху процентъ на такава основа, на каквато е единиятъ, и другиятъ, и третиятъ плащатъ, а не когато единиятъ плаща на ‰, другиятъ да плаща на %, а третиятъ на десетъ. Противъ туй възставамъ. А съ този законопроектъ не се принася туй нѣщо. Вие ще искате въ други день, когато ще искате да турите данъкъ на торговцитѣ, ние да Ви подкрѣпимъ; добръ, ще Ви подкрѣпимъ, но не съ такива палеативи. Внесете единъ законопроектъ, който основно да измѣни това, и Вие тогава дѣйствително ще имате нашата подкрѣпа, защото ние искаме всички въ тази страна да носятъ еднакви права и еднакви задължения. За да искате нашата подкрѣпа въ такъвъ случай, направете това сега, когато е дума за най-големъто болшинство — земледѣлцитѣ.

Министъръ А. Ляпчевъ: Когато му дойде мѣстото, тогава говорете по това.

И. Хаджиевъ: Но по това азъ ще говоря по-дълго, когато дойдемъ до бюджетопроекта.

Азъ ще моля г. министра да се съгласи да измѣнимъ тая сума, която той иска да се тури сега — още 1.000.000 л. Тя е много голѣма сума — нека остане старото. И базата не е добръ избрана, г. министре.

Прѣдседателъ: Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ чл. 2, както го прочете г. докладчикътъ, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чето)

„Чл. 3. Алинеи а, б и в къмъ чл. 5 се измѣнятъ тѣй:

„а) числото на декаритѣ отъ всѣка култура въ всѣка околия, споредъ измѣрването отъ 1903 и 1904 г., увеличено съ числото на декаритѣ на изкорененитѣ отъ филоксерата лозя и на тия имоти, които отъ категорията на необлагаемитѣ сж прѣминали въ числото на декаритѣ на облагаемитѣ, и намалено съ декаритѣ на необлагаемитѣ — умножено съ срѣдното годишно производство отъ единъ декаръ въ ещпата околия, отѣнено въ пари, по пазарнитѣ цѣни за тритѣ прѣдшествующи на облагането години,

споредъ свѣдѣнията отъ земледѣлската статистика на Главната дирекция на статистиката;

„б) числото на декаритѣ здрави лозя въ всѣка околия прѣзъ прѣдшествующата на облагането година, споредъ даннитѣ въ основнитѣ данъчни книги, умножено съ срѣдното годишно производство отъ единъ декаръ въ сѣщата околия въ пари, по назарнитѣ цѣни за тритѣ прѣдшествующи на облагането години, споредъ свѣдѣнията на земледѣлската статистика на Главната дирекция на статистиката, и

„в) числото на декаритѣ на общинскитѣ и частнитѣ гори, споредъ даннитѣ на отдѣлението за горитѣ при Министерството на търговията и земледѣлието, умножено съ срѣдната доходност отъ единъ декаръ въ сѣщата околия прѣзъ прѣдшествующата на облагането година, като се пази, щото данъкътъ на общинскитѣ гори да бѣде $\frac{2}{3}$ отъ тоя на частнитѣ“.

Прѣседателъ: Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ прочетения чл. 3, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„Чл. 4. Чл. 6 се измѣнява тъй:

„Опрѣдѣленитѣ за всѣка околия обложъ ще се разметне между градоветѣ и селата на околията отъ една комисия, състояща отъ финансовия началникъ, прѣседателъ, и членове: лѣсничейтъ, агрономътъ, финансовитѣ агенти и избранитѣ отъ всичкитѣ градове и села на околията, по единъ за всѣки градъ, село или община, съставена отъ колиби.

„Засѣданията на комисията се смѣтатъ законни, ако въ тѣхъ присѣствуватъ най-малко половината отъ членоветѣ ѝ.

„Въ случай че нѣкои членове на комисията напуснатъ засѣданията, съ цѣлъ да попрѣчатъ на нейната работа, комисията взема рѣшенне, макаръ и да участвуватъ въ засѣданието ѝ по-малко отъ половината на членоветѣ ѝ.

„За основа на размѣтането, на всѣка часть отъ облога отдѣлно, тая комисиия ще вземе:

„1. числото на облагаемитѣ декари на всѣко село или градъ отъ всѣка култура, споредъ измѣрването отъ 1903 и 1904 г., корегирано споредъ основнитѣ данъчни книги за послѣдния периодъ, помножено съ срѣдното производство на декаръ въ пари отъ всѣка култура на сѣщото село прѣзъ тритѣ прѣдшествующи на облагането години, споредъ земледѣлската статистика на Главната дирекция на статистиката;

„2. географическото положение на града или селото, пѣтнитѣ съобщения, колко отстон далечъ отъ назара; ако продава хранитѣ си, какви сѣ почвата и условията, сравнително съ другитѣ градове или села отъ околията, както и относителната стойностъ на единъ декаръ земя разна култура;

„3. числото на общинскитѣ и частнитѣ гори въ всѣко село или градъ, споредъ даннитѣ на горската власть, помножено съ срѣдното годишно производство отъ единъ декаръ въ пари отъ сѣщото село или градъ, прѣзъ прѣдшествующата на облагането година, съ спазване, щото обложътъ на общинскитѣ гори да бѣде $\frac{2}{3}$ отъ тоя на частнитѣ, и

„4. вида и качеството на горитѣ въ всѣко село или градъ и относителната стойностъ на единъ декаръ“.

Прѣседателъ: Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ чл. 4, както е прочетенъ отъ г. докладчика, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„Чл. 5. Чл. 17 се измѣня тъй: „градската или селската комисиия разпрѣдѣля всичкитѣ земи въ зем-

лището на града или селото, сѣяни и несѣяни (разработени или неработени), на толкова категории, колкото видове култури има, и всѣка категория, споредъ качествата на почвата на земята, на три качества. Слѣдъ това комисията опрѣдѣля стойността, която има единъ декаръ отъ всѣко качество на всѣка категория, и споредъ това, като намѣри общата стойностъ отъ всички земи, разпрѣдѣля съразмѣрно опрѣдѣления обложъ на града или селото на всѣко качество отъ всѣка култура, слѣдователно, на всѣки отдѣленъ имотъ.“

Прѣседателъ: Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ чл. 5, както е прочетенъ отъ г. докладчика, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„Чл. 6. Кѣмъ чл. 23 се прибави слѣдующата алинея:

„Само фактически неумишлени грѣшки могатъ да се поправятъ, и то най-късно до една година отъ датата на утвърдението на размѣтането.

„Разлики въ по-малко отъ подобни поправки сѣ вписватъ въ общинския бюджетъ и се изплащатъ отъ общината, която съразмѣрно увеличава врѣхнината си върху поземелния данъкъ на онова село, дѣто е грѣшката, за да покрие такива дългове“.

Прѣседателъ: Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ чл. 6, както е прочетенъ отъ г. докладчика, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: (Чете)

„Чл. 7. Чл. 28 отъ закона за поземелния данъкъ става така:

„Прѣхвърлянето имоти по данъчнитѣ книги отъ едно лице върху друго става по заявление на една отъ заинтересованитѣ страни, слѣдъ като страната прѣдстави законенъ документъ за прѣхвърлянето.“

Прѣседателъ: Има думата г. Александъръ Поповъ.

А. Поповъ: Г. г. народни прѣдставители! Тукъ се говори за имотитѣ, когато се прѣхвърлятъ отъ едно лице къмъ друго. Ами ако двѣ лица притежаватъ единъ и сѣщи имотъ — напр., ако имотътъ е наследенъ отъ бащино наследство — а пѣкъ едного лице иска да си го раздѣлятъ, да прѣхвърли всѣки частъта си на свое име, тукъ г. министърътъ, какво обяснение може да ни даде, за да се знае редътъ; напр., може да стане пужда всѣки да си вади отдѣленъ документъ, за да си продаде имота. Може-би, и други наследници, не само отъ мъжки, но и отъ женски полъ, да искатъ подѣла, а тукъ се прави една сѣпка на тия хора.

Докладчикъ Г. Копринаровъ: Случаятъ, който г. Поповъ обяснява, е тогава, когато нѣколко сънаследници владѣятъ единъ общъ имотъ и той е записанъ върху общо име въ данъчнитѣ книги и наследницитѣ поискатъ да си раздѣлятъ този имотъ. Съгласно закона за наследството, закона за ипотеки и привилегитѣ и закона за потариуситѣ, тази дѣлаба трѣба да бѣде съставена непрѣмѣнно по писменъ актъ и да бѣде регистрирана прѣдъ нотариуса. Възъ основа на този документъ, всѣки ще може да си знае имота, всѣки си го записва въ партидата, която води пазителътъ на ипотеки и книги, и съ този документъ на ржка ще се яви прѣдъ финансовия началникъ, и той възъ основа на чл. 28 ще разпрѣдѣли общата партида по начинъ такъвъ, по какъвто сѣ я разпрѣдѣлили прѣдъ потариуса, и по тоя начинъ ще се удовлетвори тѣхното искане.

Прѣдседателъ: Моля г. г. народнитѣ прѣдстатели, които приематъ чл. 7 така, както е прочетенъ отъ г. докладчика, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събраието приема.

Минаваме къмъ слѣдния пунктъ отъ дневния редъ: трето четене законопроекта за застрахуване на земеделскитѣ произведения отъ градушка.

Моля г. докладчика да прочете законопроекта.

Замѣстникъ-докладчикъ Г. Данаиловъ: (Чете)

„ЗАКОНЪ

за застрахуване на земеделскитѣ произведения отъ градушка.

„Чл. 1. За застрахуване на земеделскитѣ произведения отъ градушка се създава едно обществено учрѣждение, което почива върху принципа на взаимността. Сѣдалището на това учрѣждение е въ София.

„Чл. 2. Застраховането при това учрѣждение е свободно и доброволно. То става по заявление на желающия и съ одобрение на централното управление.

„Чл. 3. Застраховането влиза въ сила на слѣдния день слѣд получаването на застрахователното удостоверение отъ застрахования.

„Застраховането трае, докато застрахованиятъ не заяви, че се отказва отъ него по прѣдписаната форма, или докогато управлението на учрѣдението не му съобщи, че му е прѣкъснато застраховането.

„Отказването отъ застраховка или нейното прѣкъсване важи за слѣдната застрахователна година.

„Застрахователната година започва отъ 1 мартъ.

„Чл. 4. Промѣната на собственика на застрахованитѣ култури не прѣкъсва застраховката. Новиятъ стопанинъ поема по отношение застраховката правата и задълженията на прѣдшния.

„Чл. 5. Падежътъ на застрахователната премия е 1 мартъ, събирането на неплатената доброволно премия, обаче, става прѣзъ мѣсцитѣ септемврий и октомврий. Допълнителна премия не се взима, нито нтъкъ се намалява опрѣдѣлената годишна премия.

„Допущатъ се и колективни застраховки. Въ такъвъ случай, обаче, участвующитѣ отговарятъ солидарно за дѣлата премия.

„Чл. 6. Общинскитѣ управления сж длъжни веднѣга да приематъ и изпращатъ въ централното управление:

„а) заявленията за застрахуване;

„б) заявленията за оцѣнка на загубитѣ;

„в) заявленията за отказване отъ застраховката;

„г) да прѣдаватъ застрахователнитѣ удостоверения на застрахованитѣ.

„За несвоеврѣменното изпълнение на горѣозначенитѣ длъжности, виновнитѣ се наказватъ съ глоба до 100 л.

„Чл. 7. Искането на обезщетение за причинени отъ градушка щети трѣбва да се направи вжтрѣ въ три дена слѣдъ падането на градушката, като не се смѣта самиятъ день, прѣзъ който е паднала. За тая цѣль пострадалиятъ е длъженъ да подаде писмено заявление на надлежното общинско управление, което, подѣ страхъ на наказание, трѣбва въ срокъ отъ 24 часа да съобщи това въ централното управление.

„Пропущането на горния срокъ отъ страна на застрахования влѣче подирѣ си изгубване на правото на обезщетение, освѣнъ ако за това има извинителни причини, уважени отъ централното управление.

„Ако управлението на централата не уважи причинитѣ, пострадалиятъ има право да се оплаче въ тридневенъ срокъ на арбитражния съдъ при учрѣдението.

„Чл. 8. Причиненитѣ отъ градушка щети се оцѣняватъ отъ оцѣнители — вѣщи земеделци, съ или безъ участието на чиновници отъ централното управление или агрономи. Оцѣнителитѣ се назначаватъ отъ централното управление по прѣдставяне отъ окръжнитѣ съвети, въ споразумѣние съ мѣстнитѣ агрономи. Оцѣнителитѣ даватъ клетва, че ще изпълняватъ добросъвестно и безпристрастно длъжността си.

„Разносцитѣ по оцѣняването се плащатъ отъ учрѣдението, освѣнъ ако не сж причинени неправилно отъ застрахования.

„Дѣйствиията на оцѣнителитѣ подлежатъ на контрола отъ страна на учрѣдението.

„Чл. 9. Ако застрахованиятъ не е съгласенъ съ оцѣнката на щетитѣ или прѣсмѣтането на обезщетението, може да поиска отъ управлението втора оцѣнка отъ другъ оцѣнителъ. Това искане трѣбва да стане най-късно въ седемъ дни, смѣтани отъ деня, въ който застрахованиятъ е увѣдоменъ за резултата отъ оцѣнката.

„Ако пострадалиятъ не е доволенъ и отъ втората оцѣнка, може да я обжалва въ единъ срокъ отъ петнадесетъ дена прѣдъ арбитражния съдъ при централното управление. Рѣшението на арбитражния съдъ е окончателно.

„Чл. 10. Застрахованиятъ пѣма право да прѣхвърля или залага обезщетението другиму. Обезщетението не подлежи на запоръ, освѣнъ ако произведенията, пострадали отъ градушка, не сж били редовно заложени. Отъ обезщетението се одържатъ прѣдварително вземанията на застрахователното учрѣждение.

„Чл. 11. Който употреби измама или се опита да употреби такава при оцѣнката на щетитѣ и това се докаже по съдебенъ редъ, губи право на обезщетение. До издаването на присѣдата обезщетението не се изплаща, както не се плащатъ и никакви лихви. Тия дѣла прѣрежлатъ другитѣ.

„Чл. 12. При основаването си учрѣдението получава отъ държавата единъ основенъ фондъ отъ 1.000.000 л. Освѣнъ този фондъ, учрѣдението получава отъ държавата ежегодно субсидия, най-малко отъ 300.000 л.

„Чл. 13. Сумата, която служи за изплащане обезщетенията прѣзъ една застрахователна година се състои:

„а) отъ сумитѣ на събранитѣ премии прѣзъ сжщата година;

„б) отъ държавната субсидия, и

„в) отъ лихвитѣ на ония суми, които не влизатъ въ резервния фондъ.

„Ако тая сума, слѣдъ като се спаднатъ административнитѣ разноси, не е достатъчна за изплащане поне 80% отъ обезщетението, взема се до 50% отъ резервния фондъ.

„Ако и така добитата сума не достигне за изплащане 80% отъ обезщетението, учрѣдението прави заемъ отъ Земеделската банка въ размѣръ на недостига за доплащане до 80% отъ обезщетението. Тоя заемъ трѣбва да се изплати отъ първитѣ излишци прѣзъ слѣдващитѣ години. Прѣди изплащането на тоя заемъ не може да се прави вторъ подобенъ заемъ, макаръ и сумитѣ, прѣдначначени за изплащане обезщетенията, както сж показани по-горѣ, и да не достигатъ за изплащане 80% отъ обезщетенията.

„Изплащането на обезщетението става най-късно до края на календарната година.

„Обезщетения, които не се прибератъ двѣ години слѣдъ обявяването имъ отъ учрѣдението, оставатъ въ полза на резервния фондъ.

„Чл. 14. Резервниятѣ фондъ на учрѣдението се образува:

„1. отъ лихвитѣ на основния капиталъ (чл. 12);

„2. отъ лихвитѣ на самия фондъ;

„3. отъ встъпителни вноски;

„4. отъ обезщетенията, които оставатъ въ полза на резервния фондъ по силата на чл. чл. 11 и 13 отъ настоящия законъ;

„5. отъ излишъците, които оставатъ слѣдъ изплащането на обезщетенията и административнитѣ разходи, и

„6. отъ разни подаръци, завѣщания и др.

„Чл. 15. Учрѣдението дава отчетъ всѣка година; то се контролира отъ Министерството на търговията и земледѣлнето.

„Чл. 16. Учрѣдението опрѣдѣля, съ изключение на случаитѣ, които изрично се регулиратъ въ настоящия законъ:

„а) застрахователнитѣ условия;

„б) начина на приемане застрахователнитѣ предложения;

„в) начина на оцѣняване на врѣдитѣ;

„г) размѣра на встъпителнитѣ вноски;

„д) годишнитѣ премии, въз основа на географически и културния градобитенъ рискъ, и

„е) границитѣ на обезщетението.

Рѣшенията на учрѣдението по венчки горѣизброени въпроси подлежатъ на утвърждение отъ министъра на търговията и земледѣлнето.

„Чл. 17. Фондоветѣ на учрѣдението се употребяватъ само за неговитѣ цѣли; тѣ се управляватъ самостоятелно.

„Чл. 18. Касовата служба на учрѣдението се води безплатно отъ Българската земледѣлка банка, дѣто то има текуща сметка. Платежнитѣ заповѣди трѣбва да носятъ подписа на шефа на учрѣдението и на единъ другъ чиновникъ отъ сметото.

„Събирането на вноскитѣ и разноситѣ става чрезъ държавнитѣ бирници по реда за събиране на държавнитѣ данъци и съгласно чл. 5 отъ настоящия законъ.

„Изплащането на обезщетенията става чрезъ Българската земледѣлка банка и клоноветѣ ѝ.

„Чл. 19. Учрѣдението се управлява отъ Българската централна кооперативна банка. За възнаграждение на това управление Българската централна кооперативна банка получава до 20 ст. на всѣки 100 л. застраховани.

„Чл. 20. При учрѣдението има единъ съвѣтъ, който се състои отъ:

„а) по едно измежду застрахователнитѣ лица въ всѣки окръгъ, избрано отъ окръжния съвѣтъ за три години, и

„б) началника на земледѣлското отдѣление при Министерството на търговията и земледѣлнето, като държавенъ комисаръ.

„Учрѣдението свиква съвѣта на заседание най-малко единъкъ прѣзъ годината. Той се прѣдседателствува отъ началника на учрѣдението или отъ неговия замѣстникъ. Прѣдседателътъ опрѣдѣля, кои отъ чиновницитѣ ще присъствуватъ на заседанията за съвѣщание, безъ право на гласуване.

„Членовѣта на съвѣта, които не живѣятъ въ мѣстонахождението на учрѣдението, получаватъ пѣттин и дневни пари.

„Рѣшенията на съвѣта подлежатъ на утвърждение отъ министъра на търговията и земледѣлнето.

„Чл. 21. Учрѣдението е длъжно да изпълнява рѣшенията на съвѣта, относително промѣната на общитѣ застрахователни условия; за встъпителнитѣ вноски и промѣната на границата, отъ която почва обезщетението. Съвѣтътъ заслушва отчета на учрѣдението. Той избира изъ срѣдата си трима членове за арбитраженъ съдъ и толкова запасни и същевременно опрѣдѣля прѣдседателя и замѣстникъ-прѣдседателя на тоя съдъ.

„Чл. 22. Учрѣдението се освобождава отъ всѣкакви данъци, такси и берни.

„Чл. 23. Слѣдъ като започне учрѣдението да дѣйствува, държавата прѣстава да опрощава данъци за имоти, поврѣдени отъ градушка.

„Българската земледѣлка банка отпуща заеми срѣщу залогъ на полски произведения само тогава, когато тѣ сѫ застраховани отъ градушка.“

Прѣдседателътъ: Моля, г-да! Има предложение по чл. 7 отъ законопроекта по застрахуване земледѣлскитѣ произведения отъ градушка. Прѣдложението е отъ народния прѣдставителъ г. Александъръ Димитровъ, подписано споредъ правилника: (Чете) „Въ чл. 7 слѣдъ думитѣ „въ три дена“ да се прибави „ако стопанинътъ живѣе въ сѣщата община, и въ петъ дни, ако живѣе въ друга община.“

Има думата г. Александъръ Димитровъ.

А. Димитровъ: Г. г. народни прѣдставители! Още когато законопроектътъ се гласува на второ четене, става въпросъ, да-ли срокътъ, който опрѣдѣля законопроектътъ, не е късъ. Съгласихме се още тогава, че дѣйствително за пострадалиятъ въ самитѣ общини, въ които е паднала градушка, срокътъ отъ два дена е малкъ, и Събранието прие да се увеличи съ още единъ день. Азъ мисля, че въ никакъ пѣма да се измѣни текстътъ на закона, ако се прибави една допълнителна клауза — за ония, които живѣятъ въ друга община, срокътъ е петъ дена, а за ония, които сѫ въ сѣщата община, да си остане пакъ три дена.

Замѣстникъ-докладчикъ Г. Данаиловъ: Искате да кажете за паракендонлатитѣ.

А. Димитровъ: Да, за паракендонлатитѣ; за тѣхъ да бѣде срокътъ петъ дена.

Прѣдседателътъ: Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ поправката, направена отъ г. Димитрова, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Събранието не приема.

Постъпило е предложение по сѣщия членъ, подписано, съгласно правилника, отъ г. Георги Господиновъ и други. Прѣдлага го г. Богданъ Токевъ: (Чете) „Щомъ централното управление получи съобщение за искано обезщетение на паднала градушка, длъжно е най-късно въ седмодневенъ срокъ да прѣдпише на оцѣнителитѣ да констатира въ прѣдписитѣ загубата.“

Има думата г. Богданъ Токевъ.

Б. Токевъ: Г. г. народни прѣдставители! Сметамъ, че този членъ е непъленъ, защото тукъ се задължаватъ оцѣни стопани, които сѫ оштетени отъ градушка, въ тридесетъ срокъ да съобщитъ на централното управление; обаче, пѣма указано, въ колко дена централното управление ще прѣдпише на своитѣ оцѣнители да отидатъ да констатира въ загубата отъ градушката, а това е много важно, защото, колкото повече това се продължава, толкова повече се излизватъ слѣдитѣ на загубата. Ето защо азъ прѣдлагамъ една нова алинея къмъ този чл. 7, за да може, щомъ централното управление получи съобщение за паднала градушка, веднага, въ срокъ най-късно отъ седемъ дни, да прѣдпише на своитѣ оцѣнители да отидатъ да констатира въ прѣдписитѣ загубата. Седемъ дена съмъ турилъ загуй, защото е възможно въ една околия да падне на нѣколко мѣста градушка, та въ този краткъ срокъ да могатъ оцѣнителитѣ да отидатъ на всѣки мѣста и да оцѣнятъ загубитѣ.

В. Душковъ: Много е този срокъ отъ седемъ дена.

Б. Токевъ: Не е много срокътъ, защото и азъ знамъ, че, колкото е повече, толкова по-злѣ ще се констатира загубата.

В. Душковъ: Петъ дена сж достатъчни.

Б. Токевъ: Може въ една околия на нѣколко мѣста да падне градушка, и абсолютно невъзможно е на опѣнителитѣ въ едно много кѣсо врѣме да отидатъ на всички мѣста.

М. Златановъ: Нека е петъ дена; много е седемъ дена.

Замѣстникъ-докладчикъ Г. Данаиловъ: Съ съгласието на г. министра, тази поправка може да се приеме, затуй, защото тя въ дѣйствителностъ попълня разпореждането на чл. 7. Както изглежда, врѣмето е дѣйствително дълго, . . .

М. Златановъ: Петъ дена да бжде.

Замѣстникъ-докладчикъ Г. Данаиловъ: . . . обаче, има села, отдѣто и за седемъ дена не може да дойде пощата и да се пратятъ опѣнители. Та, затуй моля г. г. народнитѣ прѣдставители да приематъ тая поправка, въ смисълъ да се каже: „въ срокъ най-много до седемъ дена“.

В. Душковъ: Всѣки два дена отива поща за селата.

Замѣстникъ-докладчикъ Г. Данаиловъ: Не въ всички крайща.

Министъръ д-ръ Т. Кръстевъ: Тукъ е казано: „най-късно въ седмодневенъ срокъ.“

Прѣдседателъ: Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ прѣдложението на г. Богдана Токевъ, поддържано и отъ г. докладчика, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Има прѣдложение отъ народния прѣдставителъ г. Димитъръ Драгиевъ по чл. 10 съ слѣдното съдържание: (Чете) „Осигурениятъ може да прѣхвърля или залага обезщетението само на Българската земледѣлска и кооперативна банки, които и единствено иматъ право на запоръ върху него. Отъ обезщетението се одържатъ прѣдварително вземанията на осигурителното учрѣждение.“

Има думата г. Димитъръ Драгиевъ.

Д. Драгиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Въ старата редакция на чл. 10 бѣше казано слѣдното: (Чете) „Осигурениятъ нѣма право да прѣхвърля или залага обезщетението другиму.“ Като вземемъ прѣдъ видъ, че изплащането на обезщетението може да закъснѣе — въ закона, мисля, е казано нѣколко мѣсеца слѣдъ изтичането на годината . . .

Замѣстникъ-докладчикъ Г. Данаиловъ: Не, до края на календарната година.

Д. Драгиевъ: Добръ, до края на календарната година, но опѣзи земледѣлци, на които сж убити посѣвитѣ, трѣбва да бждатъ обезщетени своевременно. Ние сме внесли едно прѣдложение, което сега подиръ малко г. прѣдседателъ ще даде на гласуване; внесохме, казвамъ, едно прѣдложение въ такъвъ смисълъ: за пролѣтнитѣ посѣви да бждатъ изплащени загубитѣ по тѣхъ не по-късно отъ края на м. септемврий; за лозята — не по-късно отъ м. октомврий; за зимнитѣ посѣви — не по-късно отъ м. августъ. За да направимъ такова едно прѣдложение, ние изхождаме отъ слѣдното съображение, че въ края на августъ почти всички, които сж посѣли зимни посѣви и не сж закатени отъ градъ, събиратъ своето плодородие. Та, за да се избѣгне неволята, която градушката би причинила на нѣкои стопани, добръ е, наврѣменно да имъ се притечемъ на по-

мощъ. Ако вие приемете това прѣдложение, тогава би се явило безпрѣдметно прѣдложението, което азъ ще направя; но понеже се съмнѣвамъ, да-ли вие ще го приемете, азъ прѣдлагамъ едно измѣнение въ чл. 10, именно слѣдното. Както казахъ, споредъ този членъ, „осигурениятъ нѣма право да прѣхвърля или залага обезщетението другиму“. Щомъ ще закъснѣе изплащането на туй обезщетение, дайте му поне правото да прѣхвърля и залага това обезщетение. Ние искаме туй обезщетение да бжде прѣхвърляно или залагано прѣдъ Земледѣлската и прѣдъ Кооперативната банки. Освѣнъ това, по-рано въ члена бѣше казано: (Чете) „Обезщетението подлежи на запоръ само отъ страна на Българската земледѣлска или Кооперативна банки“. Сега комисията е измѣнила това, че то може да подлежи на запоръ и отъ когото и да е друго, стига посѣвитѣ, пострадали отъ градушка, да сж били редовно заложени по-напрѣдъ. Азъ мисля, че е добръ да оставимъ старата редакция, именно това обезщетение да подлежи на запоръ само отъ Земледѣлската и Кооперативната банки, а не и отъ други лица. Ето защо азъ прѣдлагамъ слѣдната редакция на тоя членъ, който обама и двѣтъ нѣща, именно, че може застрахованото лице да прѣхвърля обезщетението си на Земледѣлската или Кооперативната банки и че само тѣ могатъ да му налагатъ запоръ. Редакцията е слѣдната: (Чете) „Осигурениятъ може да прѣхвърля или залага обезщетението само на Българската земледѣлска и Кооперативна банки, които и единствено иматъ право на запоръ върху него. Отъ обезщетението се одържатъ прѣдварително вземанията на осигурителното учрѣждение“. Моля г. г. народнитѣ прѣдставители да се съгласятъ да бжде прокарано туй прѣдложение.

Замѣстникъ-докладчикъ Г. Данаиловъ: Г. г. народни прѣдставители! Доколкото азъ разбрахъ искането на г. Драгиева, той смѣсва двѣтъ поправки, които иска да направи въ законопроекта. Да оставимъ сега въпроса за чл. 10, т. е. това прѣдложение, което вие правите, г. Драгиевъ, а да се спремъ на другия въпросъ.

Д. Драгиевъ: Азъ не смѣсвамъ нищо.

Замѣстникъ-докладчикъ Г. Данаиловъ: Не. Понеже, за да мотивирате сегашното си искане, вие се основахте на измѣненията, които трѣбва да станатъ на чл. 13 за изплащане на обезщетението, нека се спремъ върху това, та още единъ пътъ категорично да се изкажемъ. Вашата поправка се състои въ слѣдното: (Чете) „Осигурениятъ може да прѣхвърля или да залага обезщетението само на Българската земледѣлска и Кооперативна банки, които и единствено иматъ право на запоръ върху него. Отъ обезщетението се одържатъ прѣдварително вземанията на осигурителното учрѣждение“. Това искате да поправите.

Д. Драгиевъ: Този членъ дава право и на други лица да налагатъ запоръ, а ние ограничаваме това право.

Замѣстникъ-докладчикъ Г. Данаиловъ: Не е така. Прѣдполагамъ, че г. докладчикътъ при второто четене на законопроекта е обяснилъ онова измѣнение, което ние направихме въ комисията и което се състои въ слѣдующето: да се запази обезщетението, което се плаща, отъ всѣкакви странични вземания, за да не дойдемъ до опуй смѣшно положение, въ което се намираха застрахованитѣ отъ градушка при миналия законъ за застраховката, защото знаете, че се случваше тогава нѣкои села да отиватъ прѣдъ Българската земледѣлска банка да се подписватъ за получени обезщетения и да платятъ отгоръ 10 ст. марка, безъ да получатъ нѣщо насрѣща.

Д. Драгиевъ: Г. докладчик! Ето редакцията на комисията какво съдържа: (Чете) „Обезщетението подлежи на заповор, освѣнъ ако посѣвнѣ, пострадали отъ градушка, не сж били редовно заложени“. Значи, ако не сж били редовно заложени, не подлежатъ на заповор, а ако сж били редовно заложени, подлежатъ на заповор отъ всѣко лице.

Замѣстникъ-докладчикъ Г. Данаиловъ: Не е така. Прѣдполагамъ, че смисълътъ на тази редакция е обясненъ отъ г. докладчика при второто четене на законопроекта. Смисълътъ на редакцията е: понеже Българската земеделска банка дава вариантъ кредитъ на мѣстото срѣщу производенията, то ние не можемъ да я лишимъ отъ правото да има залогъ върху тия произведения, защото право на залогъ по всичкиѣ закони има онуй учрѣждение, което е дало кредита. Затуй е казано: (Чете) „... освѣнъ ако произведенията, пострадали отъ градушка, не сж били редовно заложени“. Значи, щомъ сж били редовно заложени въ Земеделската банка...

Д. Драгиевъ: Редакцията, която давамъ азъ, не съставлява опасностъ за банката.

Замѣстникъ-докладчикъ Г. Данаиловъ: Напротивъ, съставлява опасностъ за обезщетението, затуй не мога да се съглася съ Васъ напълно. Обезщетението трѣбва да остане непожтнато, освѣнъ ако нивата, убита отъ градъ, е била заложена на Българската земеделска банка въ нейното сурово произведение. Тогава, опрѣдѣлете правото на залогоприемателя да...

Д. Драгиевъ: Кажете: „Обезщетението не подлежи на заповор“. Едно „не“ турете.

Замѣстникъ-докладчикъ Г. Данаиловъ: Азъ мога да се съглася, г. г. народни прѣдставители, съ една частъ отъ поправката, която уважаемиятъ г. Драгиевъ иска да направи, а именно да може осигурениятъ да залага обезщетението си само на Българската земеделска банка, на никого друго.

Д. Драгиевъ: Добрѣ.

Замѣстникъ-докладчикъ Г. Данаиловъ: Съ тази частъ, ако щете, съгласенъ съмъ.

Д. Драгиевъ: Моля, тогава, г. докладчикъ, съгласете се и на слѣдното, че обезщетението не може да се залага. Кажете: „Обезщетението не подлежи на заповор“. Едно „не“ турете. Вие нѣмате това „не“ въ вашата редакция.

Замѣстникъ-докладчикъ Г. Данаиловъ: Има „не“. Имате грѣшка.

Д. Драгиевъ: Въ вашата редакция е казано: „Обезщетението подлежи на заповор“.

Замѣстникъ-докладчикъ Г. Данаиловъ: „Обезщетението не подлежи на заповор“ — е казано. Имате грѣшка.

А. Краевъ: Обезщетението не се залага, а се прѣотстъпва.

Д. Драгиевъ: Тогава, щомъ се тури отрицателната частица „не“, цѣлѣта се постига. Има грѣшка, и азъ искамъ да се изправи грѣшката, защото г. г. стенографитѣ ще гледатъ вашия докладъ, който нѣма частицата „не“.

Замѣстникъ-докладчикъ Г. Данаиловъ: Има я.

Прѣдседателъ: Моля, г-да, не се разправяйте.

Замѣстникъ-докладчикъ Г. Данаиловъ: За установяването на истината, трѣбва да прочета още единъ пѣтъ чл. 10.

Д. Драгиевъ: Азъ съмъ съгласенъ съ тази редакция, като се тури „не“, но и Вие приемерте първитѣ два реда отъ моята редакция.

Замѣстникъ-докладчикъ Г. Данаиловъ: Приемамъ отъ Вашата редакция, както казахъ, само това: „Осигурениятъ може да прѣхвърля или залага обезщетението само на Българската земеделска банка“.

А. Краевъ: Махнете думитѣ „или залага“, защото знаете кое се залага — движимитѣ вещи. Обезщетението не може да се залага, а може да се прѣотстъпва.

Прѣдседателъ: Има думата г. министърътъ на търговията и земеделството.

Министъръ д-ръ Т. Кръстевъ: Г. г. народни прѣдставители! Както изпърво бѣхъ азъ прѣдложилъ законопроекта, този членъ бѣше така, както сега г. Драгиевъ иска да остане. Вие не приехте поправката на комисията, която бѣше много умѣтна, и азъ я поддържахъ.

Д. Драгиевъ: Сега я приемаме, но комисията е пропуснала въ свой докладъ отрицателната частица „не“, поради което редакцията добиваше съвършено обратенъ смисълъ. Щомъ се постави сега частицата „не“, съгласни сме съ тази редакция.

Министъръ д-ръ Т. Кръстевъ: Съгласни сте, значи, съ редакцията на комисията.

Д. Драгиевъ: Да, да, ама съ отрицателната частица „не“.

Министъръ д-ръ Т. Кръстевъ: Дайте ми тогава прѣдложението на г. Драгиева да го види какво е. Защото ние искахме въ комисията да не нарушаваме общото право: може единъ земеделецъ да заложитъ свой посѣвъ не само на Земеделската банка, може да го заложитъ на частенъ човѣкъ, на Народната банка, или на друга банка.

Д. Драгиевъ: По-добрѣ, тогава, да не се залага.

Министъръ д-ръ Т. Кръстевъ: По общото право, ако този посѣвъ се загуби, кредиторътъ има право да слѣди обезщетението, което ще има да се получи отъ тази банка, или лице, дѣто е осигуренъ посѣвътъ. Ето защо се туря тази поправка, която е много основателна: прѣди да настѣпни пощастнето, или прѣди да падне градушката, този, който си е заложилъ посѣва, било при Земеделската банка, било при Народната банка, било при която и да е друга банка, или при частно лице, да има право кредиторътъ да се ползува отъ общото право. А общото право е слѣдующето, че ако единъ имотъ, който е осигуренъ, загина, то правото на залогоприемателя прѣслѣдва и обезщетението, което му се дължи срѣщу него. Това искахме ние. Тази идея е вложена въ тази поправка на комисията, и менѣ ми се чини, че тази поправка е много умѣтна, защото е съгласна съ общото право, което ние не трѣбва тукъ да нарушаваме, понеже по този начинъ, вмѣсто да направимъ добро на земеделцитѣ, ще направимъ зло: ако се прѣсече пѣтътъ на тия кредитори да отидатъ да искатъ обезщетението, което има да се иска, разбира се, и кредитътъ на земеделцитѣ ще се стѣсни. Ето защо мисля, че тази поправка трѣбва да остане: „освѣнъ ако произведенията, пострадали отъ градушка, не сж били редовно заложени“, значи,

по-рано, прѣди нещастieto заложени, и трѣбва да се каже за разяснение, че това право е само въ полза на залогоприемателя, за да не се мисли въобще, че, щомъ е заложень имотътъ, може отъ всѣкого да се секвестира обезщетението.

Д. Драгиевъ: То само по себе си се разбира.

Министъръ д-ръ Т. Кръстевъ: Да. И при второто четене нѣкои искаха да се измѣни тази редакция, но и тогава обяснихъ, и сега обяснявамъ, че тази привилегия тукъ е само въ полза на залогоприемателя, а не за други кредитори. Азъ поддържамъ редакцията на комисията, както е тя, че никой другъ не може да секвестира това обезщетение, освѣтъ ако има кредиторъ, на когото прѣди настѣпването на нещастieto е билъ заложень редовно прѣдъ него посѣвътъ и ще трѣбва да го слѣди; тази привилегия е само въ негова полза, въ полза на осигурителното учрѣждение, а не въ полза на други. Такава е редакцията на комисията, и менъ ми се чини, че ще бѣде правилно, ако останемъ пакъ при сѣщата редакция.

Прѣдседателъ: Прѣдложението, направено отъ г. Драгиева, има слѣдующето съдържание: „Осигурениятъ може да прѣхвърля или залага обезщетението само на Българската земеделска банка“. Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ това прѣдложение, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Събранието не приема.

Има прѣдложение, щото въ чл. 12, слѣдъ думитѣ: „Освѣтъ този фондъ, учрѣдението получава отъ държавата ежегодно субсидия най-малко, сумата, вмѣсто „300.000 л.“, да бѣде „500.000 л.“ Това прѣдложение прави народниятъ прѣдставителъ г. Юрданъ Ивановъ, подписано отъ нужното число народни прѣдставители.

Има думата г. Юрданъ Ивановъ.

Ю. Ивановъ: Г. г. народни прѣдставители! Вие знаете, че при стария законъ за градобитнината, въ който лѣгае принципътъ на задължителността, отъ преминитѣ, които земеделцитѣ внасяха — 5% върху поземелния налогъ — набираше се една сума отъ 900.000 л., и държавата субсидираше този фондъ съ 500.000 л., та излизаше единъ фондъ отъ 1.400.000 л. Но отъ статистиката за градобитнината въ периода отъ осемъ години, докато е траялъ този законъ, се вижда, че отъ градобитнината сѣ ставали загуби срѣдно за 4.000.000 л., тъй щото, фондътъ не е достигалъ да обезщети напълно загубитѣ на пострадалиятъ отъ градобитнина. Понеже въ новия законъ влиза принципътъ на свободното застрахуване, за да може да се привлѣче земеделското население да застрахува земеделскитѣ си произведения, явява се нужда, сега този фондъ да се подсили не само съ 300.000 л., а съ нѣщо повече. Но като виждамъ, че, както г. министърътъ, тъй и г. докладчикътъ, нѣма да се съгласятъ за по-голяма сума, азъ правя прѣдложение „300.000 л.“ да се замѣни съ „500.000 л.“ И ще се види, че у нашитѣ земеделци ще се появи по-силно съревнувание, по-лесно ще се популяризира тази идея, за да може и най-простиятъ, както казахме по-рано, да се заинтересува и да застрахува имотитѣ си.

Затуй азъ ще помоля г. министра и г. докладчика, както и васъ, г. г. народни прѣдставители, да се съгласите да се направи това измѣнение: сумата, вмѣсто „300.000 л.“, да бѣде „500.000 л.“

Прѣдседателъ: Турямъ на гласуване прѣдложението на г. Юрданъ Ивановъ, както го прочетохъ.

Замѣстникъ-докладчикъ Г. Данаиловъ: Азъ не съмъ съгласенъ съ него.

Прѣдседателъ: Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ това прѣдложение, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Събранието не приема.

Сега постѣпи едно прѣдложение по чл. 7 отъ народния прѣдставителъ г. Величко Душковъ съ слѣдующето съдържание: „Слѣдъ думитѣ „три дена“, да се прибави: „ако стопанинътъ живѣе въ сѣщата община, и петъ дена, ако е паракендоплатецъ“.

Министъръ д-ръ Т. Кръстевъ: Това се рѣши — то се гласува.

Прѣдседателъ: Не е гласувано.

Има думата г. Величко Душковъ.

В. Душковъ: Г. г. народни прѣдставители! Въ чл. 7 прѣвидѣхме, щото пострадалиятъ отъ градушка да заявяватъ това въ тридневенъ срокъ. Обаче, има паракендоплатци, които стоятъ, може-би, въ друга околия или въ сѣщата околия, но на другия ѝ край, на разстояние 40—50 или повече километра, и не ще иматъ възможностъ да се извѣстятъ. Та, азъ моля, къмъ чл. 7, слѣдъ думитѣ „три дена“, да се прибавятъ само слѣдующитѣ думи: „ако стопанинътъ живѣе въ сѣщата околия, и петъ дена, ако е паракендоплатецъ“.

Моля г. докладчика да се съгласи съ менъ и да направи нужната бѣлѣжка.

Прѣдседателъ: Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ прѣдложението на г. Душкова, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Събранието не приема.

Има прѣдложение къмъ чл. 12. Прѣдложителъ е г. Диньо Рашевъ. (Чете) „Къмъ чл. 12 да се прибавятъ и слѣднитѣ думи: „и 30% отъ чистата печалба на Земеделската банка“.

Има думата г. Диньо Рашевъ.

Д. Рашевъ: Г. г. народни прѣдставители! За да се засили фондътъ за застрахуване земеделскитѣ произведения, азъ прѣдлагамъ отъ моя страна да се отпускатъ по 30% отъ чистата печалба на Земеделската банка. Настоявамъ да се отпускатъ, защото само по тоя начинъ фондътъ ще може да закрѣпне и да се засили.

Съ туй ние не искаме нѣщо отъ държавата, а искаме туй, което е на земеделцитѣ: изискваме отъ Земеделската банка. Когато Земеделската банка другадѣ не се скъпи, тя по никой начинъ не трѣбва да се скъпи и тукъ. Напр., виждаме, че по 25% отъ печалбитѣ на Земеделската банка се отпускатъ на държавата. Нека държавата не взема върху себе си срѣдствата на земеделцитѣ отъ Земеделската банка, ами да ги остави на земеделцитѣ, понеже тѣзи срѣдства сѣ на самитѣ тѣхъ. Ето, тази година държавата пакъ прѣдвижда въ бюджета да се взематъ 900.000 л. отъ печалбитѣ на Земеделската банка и да влѣзатъ въ бюджета. Защо държавата да се ползува оттамъ, когато тя има толкова източници, има отдѣ да вземе, ползува се съ всички привилегии? Защо да налага своето право върху печалбитѣ на Земеделската банка, които сѣ главно за самитѣ земеделци.

Освѣтъ туй, виждаме, че банката не се скъпи даже по отношение на своитѣ чиновници: на тѣхъ тя отпуска по 3% отъ печалбитѣ, или всѣка година около 120.000 л. Защо тогава да не отпускатъ на земеделцитѣ по 30% отъ своитѣ печалби? Ако тя отпускатъ по 30% всѣка година, бѣдете увѣрени, че фондътъ ще бѣде силенъ, и слѣдъ нѣколко години сумата ще може да посрѣща загубитѣ отъ градобитнината.

Ето защо азъ настоявамъ и моля г. г. народнитѣ прѣдставители да се съгласятъ, щото тѣзи печалби,

вместо да отиватъ въ съкровището на държавата, да отиватъ въ фонда за градобитнината.

Прѣдседателъ: Ще туря на гласуване прѣдложението на г. Рацева. Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ това прѣдложение, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Събраието не приема.

Има прѣдложение отъ народния прѣдставителъ г. Атанасъ Краевъ: (Чете) „Въ чл. 10 да се изхвърлятъ думитѣ: „или залага“.

Има думата г. Атанасъ Краевъ.

А. Краевъ: Г. г. народни прѣдставители! Това е една редакционна поправка!

Замѣстникъ-докладчикъ Г. Данаиловъ: Къдѣ?

А. Краевъ: Може залогътъ да бѣде вещь, която се владѣе. Думитѣ „да прѣхвърля“, които сѫ употребени въ началото на чл. 10 отъ законопроекта, сѫ доста изразителни и обемащи мисълта, която се съдържа въ текста. Ето защо, считамъ за излишни тѣзи думи: „или залага“, и моля да бѣдатъ изоставени.

Замѣстникъ-докладчикъ Г. Данаиловъ: Не сѫтъ съгласенъ.

Прѣдседателъ: Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ прѣдложението на г. Краева, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Събраието не приема.

Има прѣдложение отъ народния прѣдставителъ г. Тодоръ Панчевъ. „Къмъ чл. 12 да се прибави слѣдната: „Забѣлѣжка. Всички останали суми отъ градобитнината по закона отъ 1894 г. се прибавятъ къмъ тоя основенъ фондъ“.

Има думата г. Тодоръ Панчевъ.

Т. Панчевъ: Г. г. народни прѣдставители! Както е знайно, прѣзъ 1903 г. се отмѣни законътъ за градобитнината. Когато се изплатили всичкитѣ загуби, останало е 20% отъ запазенія фондъ. До края на 1908 г. тази сума вѣализа на 188.985 л. Тя е била записана въ банковъ свидѣтелства и е носила лихви, но отъ 14 мартъ 1908 г. е прѣнесена вече въ смѣтководното бюро, дѣто стои почти мъртва. Споредъ сегашния законопроектъ за градобитнината, държавата дава основенъ капиталъ отъ 1.000.000 л. и всѣка година субсидира фонда съ 300.000 л. Въпросната останала сума е създадена изключително за тая цѣль — застрахуване отъ градушка — но днесъ стои мъртва въ държавното съкровище. Не ще бѣде злѣ да се придаде тая сума именно къмъ основния фондъ; тогава този основенъ фондъ, отъ 1.000.000 л., ще стане близо 1.300.000 л., защото, докогато се простиратъ свѣдѣнията, които азъ събрахъ, днесъ сумата вѣализа на 260.000 л. отъ запазенія фондъ отъ 1904 г. Тя стои въ държавното съкровище, за никаква цѣль не е още употребена и въ самия законъ не е казано, какво ще се прави съ нея. Има думата г. министърътъ на финанситѣ: той знае сумата; тя стои въ държавното ковчежничество и много добръ ще бѣде да се внесе въ основния фондъ. Моля г. министра и г. г. народнитѣ прѣдставители да се съгласятъ съ това.

Прѣдседателъ: Има думата г. министърътъ на търговията и земледѣлието.

Министъръ д-ръ Т. Кръстевъ: Г. г. народни прѣдставители! Има, дѣйствително, една сума, ми се чини, отъ около 170 хиляди лева — не е повече — но тя влиза въ този милионъ, който даваме. Тази сума е държавна; държавата дава единъ милионъ и въ този милионъ влиза и тая сума.

Д. Драгиевъ: Това е много демократично.

Министъръ д-ръ Т. Кръстевъ: Много демократично и много логично е.

Д. Драгиевъ: Ние мислѣхме, че ще бѣде отъ държавния бюджетъ.

Министъръ д-ръ Т. Кръстевъ: Пакъ е отъ държавния бюджетъ, г. Драгиевъ. Тѣзи 170 хиляди лева сѫ държавни суми — не сѫ частни. Държавата дава единъ милионъ лева; отъ г. взема, то е другъ въпросъ. Тѣй щото, тази сума допѣлва до единъ милионъ други още суми.

Азъ бихъ желалъ за земледѣлицитѣ да се дадатъ и 10 милиона, но тази работа става съ срѣдства. Колкото можахме, толкова помогнахме. Ако държавата е силна, тя ще даде и 10 милиона лева.

Д. Драгиевъ: Ще си вземемъ бѣлѣжка отъ туй Ваше изявление.

Министъръ д-ръ Т. Кръстевъ: Вземете си бѣлѣжка. Може-би, когато дойдете на властъ, държавата да бѣде по-силна.

Прѣдседателъ: Моля, които приематъ прѣдложението на г. Панчева, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Събраието не приема.

Има прѣдложение отъ народния прѣдставителъ г. Иванъ Колевъ. (Чете) „Въ чл. 13 алинея 7 да се измѣни така: „Изплащането на обезщетението става: за зимнитѣ посѣви — най-късно до края на м. августъ; за пролѣтнитѣ посѣви — до края на м. септемврий, а за лозята — до края на м. октомврий“.

Има думата народниятъ прѣдставителъ г. Иванъ Колевъ.

И. Колевъ: Г. г. народни прѣдставители! Чл. 13 въ алинея 7 казва: (Чете) „Изплащането на обезщетението става най-късно до края на календарната година“. Каква е календарната година? Както се обясни и по-рано отъ г. докладчика, тя е до края на м. декемврий. Но извѣстно е на всички ви, че особено земледѣлицитѣ добиватъ доходитѣ отъ своитѣ посѣви, както слѣдва: прѣзъ м. августъ добиватъ своитѣ доходи отъ зимнитѣ посѣви; прѣзъ м. септемврий — отъ пролѣтнитѣ посѣви, а прѣзъ м. октомврий — отъ лозята и зеленчуковитѣ градини. И тогава, когато единъ земледѣлецъ е осигурилъ посѣвнитѣ си и послѣ тѣ бѣдатъ убити отъ градушка, ако той чака да получи своитѣ доходи въ края на годината — прѣзъ м. декемврий — той ще бѣде принуденъ въ това врѣме, когато другитѣ земледѣлци получаватъ своитѣ доходи, да отива да залага имотитѣ си или пъкъ да се задѣлжава съ полици и т. н., да взема пари, за да може да удовлетвори своитѣ нужди, и ще плаща лихви. Туй нѣщо ще го накара да се обезкуражи и другата година, може-би, да не желае да застрахува своитѣ имоти. А ако ние направимъ, щото изплащането на обезщетението по направенитѣ отъ градобитнината загуби да става въ врѣмето, когато всички земледѣлци получаватъ своитѣ доходи, ние съ това ще поощримъ почти всички земледѣлци да могатъ прѣзъ идущата година да осигурятъ своитѣ посѣви. По този начинъ ние ще можемъ да дадемъ приходи, за да се засили този фондъ, та единъ денъ да нѣма нужда да отиваме да искаме помощъ отъ държавата или отъкъдѣто и да е: съ тѣзи суми, които се внасятъ отъ застрахователитѣ, ще може да се издържа фондътъ.

Ето защо азъ мисля, че поне сега г. министърътъ на търговията и земледѣлието ще се съгласи да приеме това прѣдложение. Ще моля така сжщо г. докладчика, сжщо и васъ, г. г. народни прѣдставители, да се съгласите и приемете моето прѣдло-

жение, тъй щото, загубитъ отъ зимнитъ производения да се изплащатъ до края на м. августъ, загубитъ отъ пролѣтнитъ посѣви — до края на м. септемврий, а загубитъ отъ лозята и зеленчуковитъ градини — до края на м. октомврий.

Прѣдседателъ: Моля г. г. народнитъ прѣдставители, които приематъ прѣдложението на г. Ивана Колевъ, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Събраието не приема.

Има прѣдложение отъ народния прѣдставителъ г. Иванъ Неврокопски по чл. 18, съ слѣдующето съдържание: (Чете) „Това изплащане никога не трѣбва да става двѣ недѣли прѣди датата на законодателнитъ, окръжнитъ и общинскитъ избори“.

Моля народния прѣдставителъ г. Неврокопски да развие прѣдложението си.

М. Златановъ: То е мое прѣдложение. Азъ ще го обясня.

Прѣдседателъ: И Вие сте го подписали. Имате думата.

М. Златановъ: Г. г. народни прѣдставители! Въ миналото печално явствуваха прѣдизборни приеми и похвати: платежни заповѣди по градобитнината се прибираха отъ властѣта нѣколко дена прѣди изборитъ и се показваха на избирателитъ или имъ се броеха паритъ. За да избѣгнемъ въ бъдеще подобни избирателни не особено красиви приеми отъ страна на властитъ, ние трѣбва да прибавимъ къмъ члена слѣдующата прибавка: „изплащането двѣ недѣли прѣди датата на законодателнитъ, окръжнитъ и общинскитъ избори е задрѣжано“.

В. Душковъ: Малко е двѣ недѣли. Единъ мѣсець поне.

М. Златановъ: Тогава, случаятъ бѣше фразпантенъ. Така лесно да убѣдишъ народа съ такива платежни заповѣди, това въ други врѣмена не би станало. А въ бъдеще ще бѣде съблазнително да отидешъ да опериращъ съ платежни заповѣди прѣди изборитъ.

Замѣстникъ-докладчикъ Г. Данаиловъ: Имало ли е такъвъ случай?

М. Златановъ: Имало е.

Моля г. министра, както и г. докладчика, да се съгласятъ на това прѣдложение.

Министъръ д-ръ Т. Кръстевъ: Съгласенъ съмъ. Нѣмамъ нищо противъ.

Прѣдседателъ: Прѣдложението на г. Златановъ, което виждамъ, че мнозина не сж го чули отъ глѣчката, и което се приема отъ г. докладчика и отъ г. министра, е слѣдующето: (Чете) Това изплащане никога не трѣбва да става двѣ недѣли прѣди датата на законодателнитъ, окръжнитъ и общинскитъ избори. Моля г. г. народнитъ прѣдставители, които приематъ това прѣдложение, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събраието приема.

Има направено прѣдложение отъ народния прѣдставителъ г. Петъръ Тодоровъ: (Чете) „Чл. 18, алинея 3, да се измѣни тъй: „Изплащането на обезщетенията става чрѣзъ Българската земеделска банка и клоноветъ и чрѣзъ кооперациитъ, дѣто има такива“.

Има думата г. Петъръ Тодоровъ.

П. Тодоровъ: Г. г. народни прѣдставители! Третата алинея на чл. 18 гласи: (Чете) „Изплащането на обезщетенията става чрѣзъ Българската земеделска

ска банка и клоноветъ и“. Азъ прѣдлагамъ, къмъ тази алинея да се прибави: „и кооперациитъ, дѣто има такива“. Когато има кооперация, защо хората да отиватъ да си губятъ врѣмето другадъ да получатъ своитъ суми? Па и самитъ кооперации ще си създадатъ по-големо значение прѣдъ своитъ членове, ако имъ се възложи изплащането на обезщетенията. Затова азъ моля г. министра и г. докладчика да се съгласятъ съ моето прѣдложение.

Прѣдседателъ: Има думата г. докладчикътъ.

Замѣстникъ-докладчикъ Г. Данаиловъ: Азъ мисля, че прѣдложението за оная промѣна, която уважамиятъ г. Тодоровъ иска да внесе въ чл. 18, е излишно, защото то се съдържа само по себе си въ тази алинея. По моето разбиране Българската земеделска банка се натовазва съ изплащането на обезщетенията. У нея има текуща сметка; тя, слѣдователно, отговори съ своитъ агенти. Ако тя може да повѣри на кооперациитъ да изплащатъ тѣзи обезщетения, ще го направи; но ако тя въ момента не може да повѣри на кооперациитъ плащанията на обезщетенията, какъ можемъ да я заставимъ да направи това? Съ законъ? Това е неудобно. Еднѣжъ ние я приемаме за агентъ, тя е, която ще дѣри свои агенти на мѣстото, дѣто ще става плащането.

Д. Драгиевъ: Възъ основа на единъ законъ, и тѣ може да го правятъ.

Замѣстникъ-докладчикъ Г. Данаиловъ: Ако Българската земеделска банка намѣри за необходимо, тя сама ще уреди изплащането — може да го възложи на кооперациитъ.

Тѣй че, не съмъ съгласенъ съ това прѣдложение на г. Тодорова.

Прѣдседателъ: Моля г. г. народнитъ прѣдставители, които приематъ прѣдложението на г. Тодорова, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Събраието не приема.

Прѣдложението на народния прѣдставителъ г. Вълчо Георгиевъ е слѣдното: (Чете) „Чл. 23 да се измѣни така: „Слѣдъ като започне учрѣдението да дѣйствува, държавата прѣстава да опрощава данъци само за застрахуванитъ имоти, поврѣдени отъ градушка“.

Има думата г. Вълчо Георгиевъ.

В. Георгиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Въ чл. 2 се казва, че застраховката при това учрѣждение е свободна и доброволна, и ние тукъ съ нашитъ разисквания, които станаха отъ страна на нѣкои народни прѣдставители, малко остана да направимъ, щото г. министърътъ да си оттегли законопроекта, затуй, защото нѣкои народни прѣдставители се обявиха за задължителното застрахуване. Но ние виждаме, че г. министърътъ тукъ, съ чл. 23, ни изненадва, като иска по единъ заобиколенъ начинъ да направи застрахуването задължително. Защото чл. 23 казва тъй: (Чете) „Слѣдъ като започне учрѣдението да дѣйствува, държавата прѣстава да опрощава данъци за имоти, поврѣдени отъ градушка“; значи, този, който не е осигуренъ, той нѣма да бѣде обезщетенъ. Съгласно чл. 23, всѣки единъ човѣкъ, щепеще, има нѣма срдѣства, трѣбва да потърси пари да се осигури; иначе, въ случай на градушка, държавата нѣма да му признае загубата и да му помогне, поне като му опрости десетъка. Азъ мисля, че туй е едно насилие, съ което се прави, щото законътъ да бѣде задължителенъ — нѣщо, противъ което се обявиха г. министърътъ и повечето народни прѣдставители отъ болшинството. За да нѣмаме този нежелателенъ маниеръ, който се прѣдвижда въ този законъ, би било желателно г. министърътъ да

се съгласи, щото държавата да изплаща обезщетение не само на ония, които са осигурили имотите си, а и на онѣзи хора, които, по едни или други причини, не са си осигурили имота. Защо най-послѣтъ да страдат? Когато имотът на единъ човѣкъ е убитъ съвършено отъ градушка, той, освѣнъ че губи всичкитъ производения, които трѣбваше да получи, и освѣнъ че трѣбва да дава наново пари, да си купи жито и други зърнени произведения, за да прѣхрани сѣмейството и добитѣка си, но държавата ще го затрудни още да плати и десетѣка за принадлежащитъ се декари, убити отъ града.

Мисля, че моето прѣдложение е справедливо и г. министърътъ ще се съгласи да бѣде прието.

Прѣседателътъ: Моля г. г. народнитъ прѣдставители, които приематъ прѣдложението на г. Вѣлча Георгиевъ, да си вдигнатъ рѣката. (Малцинство) Събранието не приема.

В. Георгиевъ: Тогава законътъ става задължителенъ.

Прѣседателътъ: Има прѣдложение отъ народния прѣдставителъ г. Величко Душковъ: (Чете) „Къмъ чл. 14 да се прибави къмъ доходитъ за образуване резервнитъ фондове и слѣдующиятъ доходъ: „б)“ отъ една ежегодна помощъ отъ 120.000 л., която да се разпрѣдѣли пропорционално между окръжитъ, вписвана отъ окръжнитъ съвѣти“.

Има думата г. Величко Душковъ.

В. Душковъ: Г. г. народни прѣдставители! Въ чл. 14 отъ законопроекта е казано: резервниятъ фондъ на учрѣдението се образува отъ слѣдующитъ шестъ-седемъ дохода — изброяватъ се. Въ пунктъ 6 е казано: „отъ една ежегодна помощъ отъ 60.000 л., която се разпрѣдѣли пропорционално между окръжитъ, вписвана отъ окръжнитъ съвѣти“. Този пунктъ е пропуснатъ отъ комисията и, слѣдователно, тая сума отъ 60.000 л., която трѣбваше да се впише въ бюджетитъ на окръжнитъ съвѣти, за да може да се усили фондътъ за градобитнината, е пропусната. Затова, понеже искаме фондътъ за градобитнината да бѣде единъ сигуренъ фондъ, за да може да се изплаща редовно, азъ моля да се прибави къмъ чл. 14 същиятъ пунктъ 6, като се каже: всѣка година окръжнитъ постоянни комисии или окръжнитъ съвѣти да прѣдвиждатъ въ своитъ бюджети по 10.000 л. или пѣкъ да се разпрѣдѣли тази сума пропорционално между окръжитъ.

Моля г. докладчика, а така също и г. министра на търговията и земледѣлието да се съгласятъ да се приеме това мое прѣдложение.

Прѣседателътъ: Има думата г. министърътъ на вътрѣшнитъ работи.

Министъръ Н. Мушановъ: Г. г. народни прѣдставители! Много е хубаво прѣдложението на г. Душкова. И наистина, ако можеха окръжнитъ съвѣти да дадатъ не по 10 хиляди, а по 20 хиляди лева за тази хубава цѣль, която законопроектътъ гони, това би било една отъ най-хубавитъ работи. Но вие знаете, че онзи денъ се унищожил окръжната връхнина на военния данѣкъ. Сега остава да диримъ тия източници за окръжнитъ съвѣти отъ окръжнитъ връхнини върху поземелния данѣкъ. Ако сега гласувате да се даде тази сума, абсолютно е невъзможно да се даде отъ окръжнитъ съвѣти.

С. Савовъ: Само ще го имате написано на книга.

Министъръ Н. Мушановъ: Ето защо, като одобрявамъ това Ваше прѣдложение, г. Душковъ, защото

цѣльта, която иска да се постигне чрѣзъ гласуването на това прѣдложение, е много добра — ще засили основния фондъ за градобитнината — не мога да се съглася да го приемете, защото то ще остане само една мъртва буква, гласувана въ закона, безъ да иматъ възможность окръжнитъ съвѣти да дадатъ тия пари. Затуй азъ моля не да не се гласува това прѣдложение, ами моля г. Душкова да го оттегли, защото самичѣкъ ще разбере, че не може да се достигне цѣльта, която гони съ него.

Прѣседателътъ: Има думата г. докладчикътъ.

Замѣстникъ-докладчикъ Г. Данаиловъ: Г. г. народни прѣдставители! Този въпросъ се обсъжда въ комисията, и се обсъжда доста обширно. Възвѣща прѣдъ видъ, че практиката на нашето законодателство, която постоянно хвърля тежени върху окръжнитъ и общинскитъ съвѣти, е една неправилна практика.

Прѣди двѣ години същиятъ уважаемъ министъръ — тогава на просвѣтата — тури за училищата таква голѣма искания въ бюджетта на общинитъ и окръжитъ. Сега да дойдемъ и ние да туримъ нови искания съ този законъ, както и съ закона за застраховка на рогатия добитѣкъ, когато доходитъ на общинитъ и окръжията не растатъ, не имъ даваме нови източници, намърихме, че това ще бѣде не само несправедливо, но почти невъзможно — не могатъ окръжнитъ съвѣти да се явятъ въ този случай на помощъ. Истина е, че въ този законопроектъ на окръжнитъ съвѣти се даватъ нѣкои права — тѣ, напр., избиратъ прѣдставители въ съвѣта, който ще управлява цѣлия институтъ за застраховката — по сѣщия туй тѣ пѣкъ иматъ редъ други задължения къмъ държавата и къмъ другитъ обществени учрѣждения, тѣй щото, въ случая нѣма какво да имъ се иска насрѣща въ този законопроектъ.

Ето защо, като вземахме прѣдъ видъ, че бюджетитъ на окръжнитъ съвѣти не са въ цѣтуще положение, че тѣ има да посрѣщатъ нови нужди и че постоянно имъ се трупатъ тежени, а нови източници нѣматъ, за да могатъ да имъ растатъ доходитъ, рѣшихме да се прѣмахне това перо. И г. министърътъ се съгласи тогава.

Прѣседателътъ: Има думата народниятъ прѣдставителъ г. Величко Душковъ.

В. Душковъ: Азъ мисля, г. г. народни прѣдставители, на вѣрвамъ и г. министърътъ на вътрѣшнитъ работи ще се съгласи, че, макаръ за тази година да е приетъ и утвърденъ вече бюджетътъ, тоя законъ нѣма да го приложимъ до края на тази година.

Г. Копринаровъ и С. Савовъ: Нѣматъ приходи.

В. Душковъ: Въ бѣдѣще постояннитъ комисии ще могатъ да прѣдвиждатъ приходи.

Г. Копринаровъ: Нѣма отдѣ да ги взематъ.

В. Душковъ: Иматъ суми, за да пращатъ хора дѣто трѣбва и дѣто не трѣбва; иматъ пари, за да пращатъ хора по разни излишни командировки, по които ако направимъ една провѣрка, ще видимъ, че пращатъ трима души да купуватъ 15 крави, за да похарчатъ по 30—40 хиляди лева, а ние да не можемъ да прѣдвидимъ една сума отъ 5 хиляди лева. Азъ мисля, че, ако 120.000 л. е много, поне съгласете се на 60.000 л. Измѣнявамъ прѣдложението си въ смисълъ: ако не се приематъ 120.000, то поне 60.000 л., както бѣше прѣдвидѣно въ самия законопроектъ. Има пари, но достатъчно е да иматъ желание. Ние тука не ги вземаме за насъ, а за образуването на единъ фондъ за градобитнина.

Замѣстникъ-докладчикъ Г. Данаиловъ: Г. г. народни прѣдставители! Ако окръжните съвѣти пожелаятъ да внесатъ нѣщо въ резервния фондъ за градушка по чл. 14, тѣ могатъ, като се възползватъ отъ точка 6 — „разни подаръци“ — но, ако вземемъ тая точка, както бѣше по-рано, то значи да ги задължимъ непрѣмънно въ своя бюджетъ да прѣдвиждатъ една известна сума, . . .

А. Краевъ: Което не ще могатъ да направятъ.

Замѣстникъ-докладчикъ Г. Данаиловъ: . . . което не ще могатъ да направятъ.

Прѣседателъ: Турямъ на гласуване прѣдложението на г. Душка и моля ония г. г. народни прѣдставители, които приематъ това прѣдложение, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Събранието не приема.

Турямъ на гласуване приемането на трето четене законопроекта за застрахуване на земледѣлскитѣ произведения отъ градушка. Моля г. г. народните прѣдставители, които приематъ законопроекта на трето четене, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Замѣстникъ-докладчикъ Г. Данаиловъ: Земледѣлската група не го приема.

Прѣседателъ: Минаваме на слѣдующата точка отъ дневния редъ: трето четене на законопроекта за застрахуване на едъръ рогатъ добитѣкъ.

Моля г. докладчика да прочете законопроекта.

Докладчикъ Г. Данаиловъ: (Чете)

„З а к о н ъ

за застрахуване на едъръ рогатъ добитѣкъ.

„Чл. 1. При учрѣждението за застрахуване на полскитѣ произведения отъ градушка се урежда отдѣление за застрахуване на едъръ рогатъ добитѣкъ. Застраховката почива върху началата на взаимността.

„Чл. 2. За членове на застрахователното отдѣление се приематъ всички мѣстни застрахователни сдружения, които почиватъ на началата на взаимността, отговарятъ на изискванията на настоящия законъ и закона за кооперативнитѣ сдружения и сж приели изработения отъ отдѣлението проектъ-устава.

„Ако нѣкое дружество не бжде прието за членъ на отдѣлението, може да се оплаче въ срокъ отъ 14 дена на върховния съвѣтъ.

„Излизането отъ това отдѣление може да стане въ края на всѣка година, съ прѣдизвѣстяване най-малко три мѣсеца.

„Изгълзлото дружество взема участие въ всичкитѣ задължения на отдѣлението прѣзъ годината. Дружеството, което излиза, губи всички права. Сжщото важи и за разтурени дружества.

„Чл. 3. Мѣстнитѣ застрахователни дружества сж свободни и почиватъ върху началата на взаимността. Тѣ могатъ да се образуватъ за една или нѣколко съседни общини.

„Ако въ една или нѣколко съседни общини нѣма подобно дружество и се явятъ най-малко петъ (5) души притежатели на едъръ рогатъ добитѣкъ, годенъ за застрахуване, кметътъ или неговиятъ замѣстникъ на най-многочленната община свиква събрание, въ което се разисква и разрѣшава въпросътъ за учрѣждаване на застрахователно дружество.

„Чл. 4. Организацията на мѣстнитѣ застрахователни сдружения и отношенията на членоветѣ къмъ дружеството се уреждатъ по проектъ-устава, който трѣбва да съдържа нареждания върху:

„1. създаването, управлението и закриването на сдруженията;

„2. постѣпването, излизането и изключването на членоветѣ;

„3. прѣдметъ на застрахуването и срѣщу какво;

„4. опрѣдѣляне на застрахованата стойностъ и нареждане на застрахователната книга;

„5. заявяване, констатиране и оцѣняване на загубитѣ;

„6. ветеринарно лѣкуване и убиване по необходимостъ;

„7. опрѣдѣляне голѣмината на обезщетението;

„8. обстоятелствата, при които се губи правото на обезщетението;

„9. използване на умрѣли или убити по необходимостъ животни;

„10. събиране на вѣтхипителнитѣ вноски, първоначалнитѣ и допълнителни премии;

„11. рѣшаване спорове между сдружения и членоветѣ имъ.

„Чл. 5. Първоначалната премия е 1% отъ застрахованата сума. Размѣрътъ на допълнителната премия се опрѣдѣля, споредъ нуждата, слѣдъ изтичането на застрахователната година.

„Чл. 6. Специалнитѣ застрахователни фондове се употребяватъ изключително за цѣлитѣ на отдѣлението.

„Чл. 7. Отдѣлението плаща половината отъ обезщетението, което трѣбва да се плати по устава. Другата половина се събира отъ съответнитѣ мѣстни дружества въ края на застрахователната година, но и тя ще бжде изплатена прѣдварително отъ отдѣлението.

„Чл. 8. Ако свободнитѣ срѣдства на отдѣлението не сж достатѣчни за изплащането на припадащитѣ му се обезщетения и за покриване на административнитѣ разноски, недостигътъ се разхвърля върху всички мѣстни дружества, пропорционално на застрахованата при тѣхъ сума.

„Чл. 9. Оцѣнката на загубитѣ се извършва отъ самитѣ дружества споредъ нарежданията на устава.

„Спорове относително оцѣняване на животнитѣ се разрѣшаватъ отъ арбитраженъ сждъ при дружеството, а относително размѣра на обезщетението — отъ арбитражния сждъ при отдѣлението. Всички останали спорове се разрѣшаватъ отъ управлението на отдѣлението.

„Отдѣлението провѣрва оцѣнкитѣ и опрѣдѣля обезщетението.

„Чл. 10. Обезщетението се изплаща въ първитѣ два мѣсеца слѣдъ изтичането на застрахователната година, обаче пострадалитѣ могатъ да сконтиратъ свободната частъ отъ обезщетението си при Българската земледѣлска банка.

„Застрахованиятъ членъ нѣма право да отгѣпва или залага обезщетението си другиму. Обезщетението не подлежи на заповѣ.

„Отъ обезщетението се одържатъ прѣдварително всички вземания на застрахователното отдѣление.

„Чл. 11. Отдѣлението може да откаже изплащането на цѣлото обезщетение и частъ отъ него, ако управлението съзре нарушение на закона и на устава отъ страна на потърпѣвшия.

„На застрахования членъ се съобщаватъ мотивитѣ за отказване обезщетението.

„Ощетениятъ членъ може да се оплаче прѣдъ арбитражния сждъ при отдѣлението въ срокъ отъ двѣ седмици слѣдъ съобщаване на мотивитѣ.

„Чл. 12. Слѣдъ изтичането на застрахователната година отдѣлението опрѣдѣля и съобщава на всѣко дружество, каква допълнителна сума трѣбва да внесе.

„Тая допълнителна вноска, ако дружеството нѣма достатѣчно срѣдства да я покрие, се разхвърля на членоветѣ пропорционално съ застрахованитѣ имъ

суми и въ единъ шестнадълнен срокъ се събира и прѣдава на отдѣлението.

„Несъбраната частъ отъ допълнителнитѣ вноски се събира отъ държавнитѣ бирници.

„Чл. 13. Държавата отдѣля единъ особенъ, отдѣлно управляванъ, държавенъ фондъ отъ 500.000 л., който служи за основенъ капиталъ на отдѣлението. Освѣнъ това, отдѣлението получава отъ държавата редовна годишна помощъ отъ 100.000 л. най-малко.

„Чл. 14. Отдѣлението образува своя резервенъ фондъ отъ:

- „1. лихвитѣ на основния капиталъ и
- „2. отъ прѣдвидѣнитѣ въ устава вѣстиятѣ вноски.

„Лихвитѣ отъ резервния фондъ покриватъ частъ отъ разходитѣ на отдѣлението.

„Забѣлѣжка. Всяко мѣстно дружество може да си образува и свой резервенъ фондъ, ако членовеѣ му пожелаѣтъ.

„Чл. 15. Отдѣлението контролира дѣйствиѣта на мѣстнитѣ дружества; то има право да имъ провѣрѣва сметкитѣ и да бди, да-ли тѣ изпълняватъ наредбитѣ на закона и на нормалния уставъ. Отдѣлението може да изпраща особенѣ лица за контрола на дружествата.

„За неизправностъ се налагатъ на дружествата глоби до 20 л., които подлежатъ на оплакване въ арбитражния съдъ при отдѣлението въ двѣнадълнен срокъ отъ съобщението.

„Дружества, които постоянно неизпълняватъ закона и нормалния уставъ, или оштѣтѣватъ отдѣлението съ високи оцѣнки, могатъ да се изключатъ врѣменно по рѣшението на управлението.

„Чл. 16. Застрахователната година начева отъ 1 ноемврий.

„Чл. 17. Застрахованитѣ членове се прѣдставляватъ прѣдъ отдѣлението отъ комисия, въ която влиза по едно лице, прѣдставено отъ окръжния съвѣтъ, измежду членовеѣ на застрахователнитѣ дружества отъ окръжа, и началникътъ на бюрото за скотовъдство при Министерството на търговията и земледѣлието.

„Комисията се свиква най-малко единъжъ въ годината на заседание подъ прѣдседателството на началника на отдѣлението или неговия замѣстникъ.

„Чл. 18. Отдѣлението е длъжно да изпълнява рѣшението на комисията относително измѣненѣта на устава и врѣменното изключване на пѣкои дружества отъ отдѣлението.

„Комисията избира три члена за арбитраженъ съдъ и три тѣхни замѣстници и същеврѣменно опрѣдѣля прѣдседателя и неговия замѣстникъ на този съдъ.

„Свикването на арбитражния съдъ става чрѣзъ отдѣлението.

„Разносикитѣ за неосновни оплаквания сѣ въ тежестъ на тѣжителя.

„Рѣшениѣта на арбитражния съдъ сѣ окончателни.

„Чл. 19. За административни разноски отдѣлението отдѣля до 20 ст. на всѣки 100 л. осигурена сума.

„Чл. 20. Касовата служба на отдѣлението се завежда отъ Земледѣлската банка.

„Чл. 21. Отдѣлението и принадлежащитѣ нему мѣстни дружества се освобождаватъ отъ всички данъци досѣжно застрахуването на добитѣка и издаването на квитанции за изплащане на обезщетението.

„Официалната кореспонденция на отдѣлението и на мѣстнитѣ дружества е безплатна“.

Прѣдседателъ: Има прѣдложение отъ народния прѣдставителъ г. Иванъ Хаджиевъ за една прибавка къмъ чл. 1. Понеже това прѣдложение не е подписано отъ изискуемото се число народни прѣдставители, не го турямъ на разглеждане.

И. Хаджиевъ: Кажете за какво е.

Прѣдседателъ: Прѣдложение отъ народния прѣдставителъ г. Недѣлчо Георгиевъ: (Чете) „Къмъ чл. 9 алинея трета да се измѣни така: „Обезщетението се изплаща единъ мѣсецъ слѣдъ констатирането на загубата.“

Има думата народниятъ прѣдставителъ г. Недѣлчо Георгиевъ.

Н. Георгиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Въ чл. 9, алинея трета, е казано, че обезщетението се изплаща два мѣсеца слѣдъ изтичането на застрахователната година.

Докладчикъ Г. Данаиловъ: Имате грѣшка; това е въ чл. 10.

В. Георгиевъ: Въ чл. 9. Менѣ ми е чудно, каква помощъ ще даваме на единъ пострадалъ, каква медицинска помощъ ще даваме на единъ боленъ, когато ще му даваме помощъ слѣдъ 12 или 14 мѣсеца, когато той е умрѣлъ вече. Ние нѣма какво да въкресяваме мъртвитѣ; ние трѣбва да имъ дадемъ помощъ. Ние осигуряваме съ законопроектъ притежателитѣ на добитѣкъ и, като е тѣй, дълъгъ ни се налага да имъ се притечемъ на помощъ тогава, когато тѣ иматъ нужда. Защо да ги оставимъ да ходятъ да взиматъ въ заемъ пари отъ лихваритѣ? Дѣйствително, ще кажете, че тамъ е казано, какво пострадалиятъ може да сконтира свободната частъ отъ обезщетението си на Земледѣлската банка, но защо отдѣлението да не прави тая работа, да изтегли пари, макаръ и въ заемъ, отъ Земледѣлската банка за изплащане врѣдитѣ? Ние така ще караме хората да губѣтъ по 2—3 дена отъ врѣмето си, за да се излагатъ прѣдъ Земледѣлската банка и да ги влачатъ тамъ извѣстно врѣме, като имъ кажатъ днесъ, че пѣма пари, утрѣ, че е погрѣшно удостовѣрението и пр., и да се разхождатъ тѣкмо по жетва или харманъ, когато единъ денъ имъ важи за цѣла година. Ето защо азъ моля г. докладчика и г. министра да се съгласѣтъ, щото отдѣлението да извършва тая работа, именно сконтирането, ако има готови пари, и обезщетението да се изплаща единъ мѣсецъ слѣдъ констатирането на загубата — тогава само ще привлечемъ хората къмъ застрахуване на добитѣка и тогава само това отдѣление ще бѣде полезно на притежателитѣ на едѣръ рогатъ добитѣкъ.

Прѣдседателъ: Турямъ на гласуване прѣдложението на г. Недѣлчо Георгиевъ и моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ това прѣдложение, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Събраието не приема.

Има прѣдложение отъ народния прѣдставителъ г. Иванъ Колевъ къмъ чл. 13: „Държавата отдѣля единъ особенъ, отдѣлно управляванъ, фондъ отъ 750.000 л. и годишна помощъ отъ 200.000 л.“

Има думата народниятъ прѣдставителъ г. Иванъ Колевъ.

И. Колевъ: Въ чл. 13 се казва: (Чете) „Държавата отдѣля единъ особенъ, отдѣлно управляванъ, държавенъ фондъ отъ 500.000 л., който служи за основенъ капиталъ на отдѣлението. Освѣнъ това, отдѣлението получава отъ държавата редовна годишна помощъ отъ 100.000 л. най-малко.“ Г. г. народни прѣдставители! За да може това застрахователно отдѣление да вирѣе и да се засилва, нужно е, щото обезщетението да се изплаща напълно на онѣзи хора, които биха си застрахували добитѣка, за да се поощряватъ и други лица, та за идущата година да могатъ да влѣзатъ повече лица въ това застрахователно отдѣление. Обаче, съ тѣзи 500.000 л., които дава държавата, струва ми се, не ще може да се постигне цѣльта, още повече, като се знае, че тази сума отъ 500.000 л., споредъ закона за бег-

лика, който приехме, ще се събира отъ самитѣ скотовъдци и ще бжде пакъ за тѣхъ. Не ще бжде злѣ, ако, вмѣсто отъ 500.000 л., този фондъ се образува отъ 750.000 л. Послѣ, помощта, която държавата дава, отъ 100.000 л. най-малко, по-добрѣ ще бжде, намѣсто отъ 100.000 л., да бжде отъ 200.000 л. По този начинъ, вѣрвамъ, много по-добрѣ ще се постигне цѣльта за подсилването на този застрахователенъ фондъ за добитѣка. Ето защо моля г. министра и г. докладчика, също и васъ, г. г. народни прѣдставители, да се съгласите да се приеме туй прѣдложение, за да може да се даде по-добъръ животъ на това застрахователно отдѣление.

Прѣдседателъ: Турямъ на гласуване прѣдложението на г. Ивана Колевъ и моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ туй прѣдложение, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието не приема.

Прѣдложение отъ народния прѣдставителъ г. Стоименъ Савовъ: (Чете) „Да се прибави слѣдната алинея къмъ чл. 17: „Рѣшенията на комисията подлежатъ на утвърждение отъ министра на търговията и земледѣлието.“

Има думата г. Стоименъ Савовъ.

С. Савовъ: Азъ моля г. г. народнитѣ прѣдставители да се добавятъ тѣзи думи, защото въ чл. 17 не е ясно казано, кой ще утвърждава рѣшенията на комисията.

Прѣдседателъ: Има думата г. докладчикътъ.

Докладчикъ Г. Данаиловъ: Г. г. народни прѣдставители! Прѣдложението, което се прави отъ г. Стоимена Савовъ, дѣйствително, трѣбва да се приеме. Азъ съмъ съгласенъ съ него, защото, както въ закона за застрахуване земледѣлскитѣ произведения отъ градушка е наредено вече това, щото министърътъ на търговията и земледѣлието да утвърждава рѣшенията на респективния съвѣтъ, казвамъ, за хармония, трѣбва и по това отдѣление всичкитѣ рѣшения на съвѣта да бждатъ утвърждавани отъ министра на търговията и земледѣлието, и азъ вѣрвамъ, че той ще се съгласи, защото това е едно необходимо допълнение.

Министъръ д-ръ Т. Кръстевъ: Съгласенъ съмъ.

Прѣдседателъ: Турямъ на гласуване прѣдложението на г. Стоимена Савовъ, прието е отъ г. докладчика и отъ г. министра на търговията и земледѣлието, и моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които го приематъ, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Прѣдложение отъ народния прѣдставителъ г. Богданъ Токевъ: (Чете) „Къмъ чл. 10 да се прибави нова алинея съ слѣдующето съдържание: „Проекто-уставътъ се одобрява отъ министра на търговията и земледѣлието.“

Има думата народниятъ прѣдставителъ г. Богданъ Токевъ.

Б. Токевъ: Г. г. народни прѣдставители! Смѣтамъ, че има една празнина къмъ този членъ, и затова правя това прѣдложение. Моля г. министра да поддържа това прѣдложение, съ което ще се попълни този членъ.

Прѣдседателъ: Има думата г. министърътъ на търговията и земледѣлието.

Министъръ д-ръ Т. Кръстевъ: Г. г. народни прѣдставители! Учрѣдението ще направи проекто-устава, но, въ всѣки случай, трѣбва да има една властъ, която да го контролира. И понеже го контролира Ми-

нистерството на търговията и земледѣлието, то този проекто-уставъ ще трѣбва да се утвърди отъ него; понеже това е подъ Министерството на търговията и земледѣлието, то условията за застраховката, вноскитѣ и пр., трѣбва да се прѣгледатъ отъ самото министерство. Ето защо азъ мисля, че, и безъ даже да бѣше казано това, . . .

А. Димитровъ: Сждебната властъ, г. министре, да утвърждава устава

Министъръ д-ръ Т. Кръстевъ: Никаква сждебна властъ. Тукъ се състави проекто-уставъ, по който се нарежда, какъ ще дѣйствуватъ дружествата, и, естествено, този проекто-уставъ, който ще служи като образецъ, ще трѣбва да се прѣглежда отъ страна на министерството.

Прѣдседателъ: Турямъ на гласуване прѣдложението на г. Богдана Токевъ, съ което е съгласенъ и г. министърътъ на търговията и земледѣлието, и моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ това прѣдложение, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Отъ земледѣлската група: Мнѣшинство е!

Прѣдседателъ: Добрѣ, понеже оспорвате, моля повторно г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ прѣдложението на народния прѣдставителъ г. Богданъ Токевъ, което съдържа слѣдующето: (Чете) „Проекто-уставътъ се одобрява отъ Министерството на търговията и земледѣлието“, съ което прѣдложение е съгласенъ и г. министърътъ, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Турямъ на гласуване присмането на трето четене законопроекта за застрахуване на едъръ рогатъ добитѣкъ. Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ законопроекта на трето четене, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Нѣкои отъ мнозинството: Защо не гласувахъ земледѣлцитѣ?

Д. Драгиевъ: Ние ви казахме, защо не приемаме законопроекта.

Прѣдседателъ: Минаваме къмъ слѣдующата точка отъ дневния редъ: трето четене на законопроекта за Българската централна кооперативна банка.

Моля г. докладчика да докладва на Събранието.

Замѣстникъ-докладчикъ Г. Данаиловъ: (Чете)

„З а к о н ъ

за Българската централна кооперативна банка.

„Глава I.

„Цѣль и съставъ.

„Чл. 1. За насочването и развитието на кооперативнитѣ, селски и градски, сдружения, за удовлетворението на тѣхнитѣ кредитни нужди, както и за успѣшното развитие на застрахователното кооперативно дѣло, основава се обществено учрѣждение подъ название Българска централна кооперативна банка.

„Чл. 2. Сѣдилището на Българската централна кооперативна банка е въ София.

„Прѣдставителитѣ и кореспондентитѣ извънъ сѣдалището на банката сж Българската народна и Българската земледѣлска банки.

„Услугитѣ на тѣзи кореспонденти сж безплатни.

„Чл. 3. Българската централна кооперативна банка има два вида членове: основателни и редовни.

„Основателни членове са Българската народна и Българската земеделска банки, които внасят първоначалния основен капитал на банката.

„Редовни членове са всички ония селски и градски кооперативни сдружения или тяхните съюзи, които бждатъ приети за такива и които участвуватъ въ капитала чрезъ записване на поименни дѣлове.

„Чл. 4. Приематъ се за редовни членове кооперативни сдружения или съюзи отъ такива, които са съставени и регистрирани съгласно закона за кооперативните сдружения.

„Приемането става слѣдъ рѣшението на общото събрание на членоветъ на отделното сдружение или съюза.

„Сдружения, числящи се къмъ съюзъ, който е членъ на Българската централна кооперативна банка, не могатъ да бждатъ едновременно и членове на послѣдната.

„Чл. 5. Всеко сдружение, което не влиза въ състава на нѣкой кооперативенъ съюзъ, трѣбва да заплати при постѣпването си поне два дѣла по 100 л., платими наеднѣжъ или на части.

„Всеки съюзъ, членъ на Българската централна кооперативна банка, записва най-малко толкова дѣлове, колкото съюзени сдружения прѣдставлява.

„Чл. 6. Приемането на сдруженията и тяхните съюзи за редовни членове на Кооперативната банка се вписва въ търговския регистръ на надлежния съдъ.

„Чл. 7. Застрахователните кооперативни сдружения или застрахованите на взаимни начала лица при застрахователните отделения на банката не се считатъ за редовни членове на банката.

„Българската централна кооперативна банка, на-товарена съ службата по кооперативните застраховки, не отговаря съ своите капитални за операциите по застраховките.

„Отношенията на банката къмъ кооперативните застраховки и сдружения се опрѣдѣля въ особни за тая цѣль закони, а самите застраховки се управляватъ по наредбите на респективните специални закони и правилници.

„Глава II.

„Капиталъ и операции.

„Чл. 8. Основниятъ капиталъ на Българската централна кооперативна банка е неограниченъ.

„Той се състои отъ:

„а) вносоветъ на основателните членове на банката;

„б) поименните дѣлове на редовните членове на банката и

„в) облигационния фондъ.

„Първоначално Българската народна банка и Българската земеделска банка, като основателни членове, внасятъ отъ своите резервни капитални по два и половина милиона лева всека една или всичко петъ (5) милиона лева.

„Чл. 9. Българската централна кооперативна банка върши слѣдните операции:

„1. скуптира на сдруженията и тяхните съюзи полици и записи, лихвоносни държавни или гарантирани отъ държавата цѣнни книги и купони;

„2. отваря на сдруженията и тяхните съюзи текущи сметки срѣщу портфейлъ и срѣщу държавни или гарантирани отъ държавата цѣнни книги;

„3. дава заеми въ авансъ подъ залогъ на земеделски и занаятчийски орждия, машини и произведения;

„4. отваря текущи сметки срѣщу влогове и срѣщу собствени влогови свидетелства;

„5. раздава заеми на сдруженията и тяхните съюзи срѣщу такива записи, на основание на които може да издава облигации;

„6. приема влогове срочни съ и безъ капитализиране на лихвите безсрочни и спестовни;

„7. ресконтирва своя портфейлъ;

„8. издава лихвоносни и погасими чрезъ тиражъ облигации въз основа на прѣхвърлените вземания на сдруженията отъ тяхните членове върху Кооперативната банка;

„9. урежда или съдѣйствува да се уредятъ общи продажби или покупки за сметка на сдруженията и тяхните съюзи.

„10. поддържа общи складове за своя сметка или за сметка на съюзите;

„11. купува и продава за своите членове и за тяхна сметка цѣнни книги, които се котиратъ на борсата — а за своя сметка купува държавни или гарантирани отъ държавата цѣнни книги за резервни и облигационни фондове;

„12. купува и продава движими и недвижими имоти изключително за свои нужди.

„Операциите, прѣдвидени въ точки 1, 2, 3, 5, 9 и 10, Българската централна кооперативна банка извършва изключително съ своите членове.

„Чл. 10. Облигациите, издадени по силата на точка 8 отъ прѣдходния членъ, се обезпечаватъ, вѣтъ отъ записите, и отъ единъ облигационенъ фондъ; засега тоя фондъ е отъ единъ милионъ лева, вносенъ по равно безвъзмездно отъ резервните капитални на основателните членове.

„Въ всеки случай, общата номинална сума на пуснатите въ обращение облигации не бива да надмива десеторния размѣръ на облигационния фондъ.

„Глава III.

„Права и задължения на членоветъ.

„Чл. 11. Българската народна и Българската земеделска банки отговарятъ на задълженията на Българската централна кооперативна банка само съ своите вносове като основателни членове на банката. Тѣ не могатъ да получаватъ дивиденди отъ печалбите на тая банка повече отъ 4% отъ тяхния вносъ.

„Чл. 12. Редовните членове отговарятъ за задълженията на Българската централна кооперативна банка съ сума петъ пѣти по-голъма отъ номиналната стойностъ на записаните дѣлове.

„Тѣ участвуватъ въ печалбите съ дивидентъ най-много 5%.

„Чл. 13. Българската централна кооперативна банка има контролно и надзорно право върху всичките си редовни членове.

„Тя упражнява всички ония права на контролъ, които Българската народна и Българската земеделска банки иматъ по силата на чл. 70 отъ закона за кооперативните сдружения.

„Чл. 14. Сдруженията и съюзите не могатъ да измѣняватъ уставите си слѣдъ приемането имъ за редовни членове на банката безъ съгласието на послѣдната.

„Чл. 15. Банката може да изключи редовните си членове отъ членството, както и всеки редовенъ членъ може да се оттегли или откаже като такъвъ.

„Въ послѣдния случай, трѣбва да има рѣшение отъ общото събрание на членоветъ на сдружението.

„Причините за изключването, както и срокътъ за отказването, се опрѣдѣлятъ въ устава на банката.

„Тоя срокъ, обаче, въ никой случай не може да бжде по-голъмъ отъ година.

„Изключването и оттеглянето се вписватъ въ търговския регистръ на надлежния съдъ.

„Чл. 16. Ако нѣкое напуснало или изключено сдружение остане неиздѣлжено прѣдъ Българската цен-

трална кооперативна банка, последната има право веднага да прибере вземанията си или да иска сигурна гаранция за покриването имъ.

„Чл. 17. Българската централна кооперативна банка може да упражни право на задържане върху постъпилите въ нея, когато тя да било и за каквато и да било цѣль, пари, полици и цѣнни книги на членовете си, било като фактически владѣтель, било на основание дадената ѝ привилегия, безъ съдѣйствието на съдебно-изпълнителната властъ или друга намѣса.

„Продажбата на задържанитѣ цѣнни книги се извършва отъ банката.

„Глава IV.

„Организация и управление.

„Чл. 18. Органитѣ на Българската централна кооперативна банка сж: дирекцията, върховниятъ съвѣтъ, провѣрителниятъ съвѣтъ и конгресътъ на делегатитѣ на редовнитѣ членове.

„Чл. 19. Дирекцията се състои отъ единъ директоръ и двама администратори.

„Директорътъ и администраторитѣ образуватъ управителния съвѣтъ на банката.

„Чл. 20. Дирекцията се раздѣля на два отдѣла — кредитенъ и застрахователенъ — съ отдѣлни счетоводства и съ нужнитѣ отдѣления, бора, инспекторски и служебенъ персоналъ, опрѣдѣленъ въ плата, приложенъ къмъ настоящия законъ.

„Всички чиновници и служащи при Българската централна кооперативна банка трѣбва да отговарятъ на единъ установенъ цензъ, считатъ се за държавни чиновници и се ползватъ отъ правата на последнитѣ.

„Чл. 21. Директорътъ и администраторитѣ се назначаватъ съ указъ по прѣдставление на министра на финанситѣ, а се уволняватъ съ указъ по прѣдварително разрѣшение на Народното събрание.

„Всички останали чиновници се назначаватъ и уволняватъ съ заповѣдь отъ директора по постановление отъ управителния съвѣтъ.

„Служащитѣ се назначаватъ и уволняватъ отъ директора.

„Чл. 22. Директорътъ прѣдставлява Българската централна кооперативна банка прѣдъ държавнитѣ и общественитѣ лица.

„Той упражнява общия надзоръ върху управлението и дѣлата на банката и бди за изпълнението на законитѣ и правилницитѣ, които я засѣгатъ.

„Чл. 23. Управителниятъ съвѣтъ, по прѣдложение на директора, се произнася и рѣшава всички въпроси отъ негова компетентностъ, които, съгласно тоя законъ и устава, друга властъ не може да разглежда или разрѣшава.

„Въ случай че мнѣнията на директора, отъ една страна, и останалитѣ членове на съвѣта, отъ друга страна, не се срѣщатъ, въпросътъ се внася отъ директора за окончателно разрѣшение въ върховния съвѣтъ.

„До произнасянето на върховния съвѣтъ, рѣшението на управителния съвѣтъ не се изпълнява.

„Чл. 24. Върховниятъ съвѣтъ се състои отъ седемъ члена, отъ които по единъ назначаванъ отъ министра на финанситѣ и тоя на търговията и земледѣлието, трима избрани отъ конгреса на делегатитѣ на редовнитѣ членове и двама влизачи въ състава на върховния съвѣтъ по право — управителитѣ на Българската народна и Българската земледѣлска банки или делегиранитѣ отъ тѣхъ администратори.

„Отъ тримата изборни членове на върховния съвѣтъ двама се избиратъ отъ делегатитѣ на селскитѣ сдружения и единъ отъ ония на градскитѣ.

„Прѣдседателътъ и подпрѣдседателътъ на върховния съвѣтъ се избиратъ отъ срѣдата на члено-

ветѣ на съвѣта и се утвърждаватъ отъ министра на финанситѣ.

„Чл. 25. Мандатътъ на изборнитѣ членове на съвѣта е едногодишенъ. Тѣ, обаче, могатъ да бждатъ прѣизбрани.

„Членовете на върховния съвѣтъ, ако не сж чиновници, получаватъ възнаграждение на засѣдание, опрѣдѣлено отъ устава на банката.

„Чл. 26. На върховния съвѣтъ принадлежи:

„1. да разглежда устава на банката и неговитѣ измѣнения, както и по-важнитѣ наредби относително кредитнитѣ операции, а именно: максималнитѣ размѣри на заемитѣ, тѣхнитѣ гаранции и срокове и размѣра на сконтото и лихвитѣ;

„2. да се произнася по наредбитѣ касателно условията на влоговетѣ;

„3. да разглежда плана и условията за издаването и погашението на облигациитѣ;

„4. да обсъжда прѣдложенията за употреблението, съгласно назначението имъ, на облигационния и резервния фондове, както и фондовѣтѣ и помощитѣ на държавата по застрахователното дѣло.

„5. да се произнася по бюджета и отчета на банката и освобождението на членовете на управителния съвѣтъ отъ отговорностъ за отчетната година.

„Всички други, обаче, общи наредби и служебни наставления се съобщаватъ на върховния съвѣтъ веднага слѣдъ тѣхното издаване отъ дирекцията.

„Съвѣтътъ може и по своя инициатива да обърне вниманието на директора върху недостатѣцитѣ или празнинитѣ въ тѣхъ и да поиска тѣхното подобрене или допълнение.

„Чл. 27. Постановленията или мнѣнията на върховния съвѣтъ по изброенитѣ въ точки 1, 2, 3, 4 и 5 на прѣдходния членъ прѣдмети се утвърждаватъ отъ министра на финанситѣ.

„Чл. 28. Провѣрителниятъ съвѣтъ се състои отъ петима членове, отъ които: единъ назначаванъ отъ министра на финанситѣ, по единъ — отъ Българската народна и Българската земледѣлска банки и двама избрани отъ конгреса на делегатитѣ на редовнитѣ членове.

„Чл. 29. Провѣрителниятъ съвѣтъ провѣржава всички дѣла, операции и цѣнности на банката прѣзъ годината, както баланса и смѣтката за печалбитѣ и загубитѣ въ края на годината. За всичко това се дава рапортъ до върховния съвѣтъ.

„Ако въ течение на годината провѣрителниятъ съвѣтъ заблѣжи важни нарушения или злоупотребления, той веднага съобщава за това на прѣдседателя на върховния съвѣтъ, а тоя последниятъ, заедно съ своето мнѣние — на министра на финанситѣ.

„Чл. 30. Мандатътъ на изборнитѣ членове въ провѣрителния съвѣтъ трае една година.

„Тѣ могатъ да бждатъ прѣизбрани.

„Възнаграждението на изборния членъ на провѣрителния съвѣтъ се опрѣдѣля отъ устава на банката.

„Чл. 31. Посоченитѣ въ чл. чл. 24 и 28 прѣдставители на редовнитѣ членове въ върховния и провѣрителния съвѣти се избиратъ въ годишния конгресъ на делегатитѣ на всичкитѣ числящи се къмъ банката сдружения. За тая цѣль конгресътъ се раздѣля на двѣ секции: секция на делегатитѣ на селскитѣ и секция на делегатитѣ на градскитѣ сдружения.

„При гласуванетоъ всѣко сдружение има единъ гласъ, а съюзитѣ иматъ толкова гласа, колкото сдружения прѣдставляватъ.

„Конгресътъ се свиква и прѣдседателствува отъ прѣдседателя на върховния съвѣтъ, прѣди послѣдниятъ да се е произнесълъ по отчета на банката и рапорта на провѣрителния съвѣтъ.

„Той се занимава, слѣдъ като изслуша доклада на прѣдседателя за дѣйността на банката, съ въпроситѣ, положени въ дневния редъ.

„Вънъ отъ избирането на прѣдставители за върховния и провѣрителния съвѣти, мнѣнията на конгреса по дѣлата на банката иматъ само съвѣщателенъ характеръ, и то дотолкова, доколкото засѣгатъ дѣятелността на банката, тъй както е очертана отъ настоящия законъ.

„Единъ особенъ правилникъ, изработенъ отъ върховния съвѣтъ и одобренъ отъ министра на финанситѣ, ще уреди подробноститѣ за избора на делегатитѣ, както и за кръга на дѣйствиата и вътрѣшния редъ на конгреса.

„Чл. 32. Българската централна кооперативна банка се намира подъ върховния надзоръ на държавата, упражняванъ отъ министра на финанситѣ.

„Той може да спре, слѣдъ като изслуша мнѣнието на върховния съвѣтъ, всички ония рѣшения или операции на банката, които намира противни на законитѣ и правилницитѣ на банката или на публичнитѣ интереси на държавата.

„Въпроситѣ, които засѣгатъ функциитѣ на застрахователнитѣ отдѣления на Българската централна кооперативна банка и които по специалнитѣ закони сѣ подчинени на други министерства, финансовитѣ министъръ ги прѣдстави на тѣхно усмотрѣние и разрѣшение.

„Глава V.

„Печалби и баланси.

„Чл. 33. Отчетната година на Българската централна кооперативна банка почва отъ 1 януарий и свършва на 31 декември.

„Чл. 34. Чистата годишна печалба отъ операций на банката се разпрѣдѣля както слѣдва:

„10% за резервенъ фондъ;

„10% за осигурителния фондъ на облигациитѣ;

„8% тантиями на чиновницитѣ и служащитѣ при банката.

„Останалата сума отъ чиститѣ печалби се разпрѣдѣля като дивидентъ на вложения капиталъ отъ Българската народна и Българската земеделска банки и дѣловетѣ на редовнитѣ членове.

„Дивидентътъ на послѣднитѣ се раздава само слѣдъ пълното изплащане на припадающия се дивидентъ на Българската народна и Българската земеделска банки.

„Въ случай на остатъкъ и слѣдъ раздаване на максималния дивидентъ на дѣловетѣ, той се разпрѣдѣля по равно между резервния и осигурителния фондове.

„Чл. 35. Ежемѣсечнитѣ баланси на Българската централна кооперативна банка се публикуватъ въ „Държавенъ вѣстникъ“. Сжщо тамъ се публикува и годишниятъ отчетъ на банката.

„Глава VI.

„Особени права и привилегии.

„Чл. 36. По всички сѣдебни и изпълнителни дѣла Българската централна кооперативна банка и редовнитѣ ѣ членове се прѣдставяватъ отъ кореспондентитѣ на банката — Българската народна и Българската земеделска банки.

„Чл. 37. Просроченитѣ записи на числящитѣ сѣ къмъ банката селски кооперативни сдружения носятъ установената лихва и безъ да бждатъ протестирани.

„Чл. 38. Книгитѣ, извлѣченията и прѣписитѣ на Българската централна кооперативна банка иматъ сила на публично доказателство.

„Чл. 39. Всички вземания на Българската централна кооперативна банка и на редовнитѣ ѣ членове подлежатъ на изпълнение съгласно чл. 818 пунктъ 7 отъ гражданското съдопроизводство.

„Чл. 40. Въ продължение на първитѣ три години отъ основаването на Българската централна кооперативна банка простата, прѣпоръчаната, парично-посилочната, телеграфната и телефонната ѣ кореспонденция се освобождава отъ каквито и да било държавни такси и права.

„Освѣтъ това, всички книжа и актове, издавани отъ държавнитѣ и общественитѣ учрѣждения и необходими при сключване на заеми съ редовнитѣ членове на банката, се освобождаватъ отъ всѣкаквъ гербовъ налогъ и други берии или такси.

„Глава VII.

„Прѣходни и заключителни наредби.

„Чл. 41. Въ течение на първата отчетна година отъ основаването на банката върховниятъ и провѣрителниятъ съвѣти дѣйствуватъ въ съставъ отъ назначаемитѣ членове и членоветѣ, влизащи по право въ върховния съвѣтъ.

„Чл. 42. Въ продължение на единъ срокъ отъ шестъ мѣсеца, считанъ отъ деня на откриването на Българската централна кооперативна банка, кооперативнитѣ, селски и градски, сдружения, кредитирани до тая дата отъ Българската народна и Българската земеделска банки, сж длъжни да рѣшатъ, да-ли да постѣпятъ като редовни членове на Българската централна кооперативна банка, или не.

„Слѣдъ изтичането на тоя срокъ, Българската народна и Българската земеделска банки прѣставатъ да кредитиратъ кооперативнитѣ сдружения, и тая служба всецѣло и по право прѣминава на Българската централна кооперативна банка.

„Чл. 43. Вземанията на Българската народна и Българската земеделска банки отъ ония кооперативни, селски или градски, сдружения, които бждатъ приети за членове на Българската централна кооперативна банка, по право прѣминаватъ за събиране отъ послѣдната.

„Вземанията, обаче, на Българската народна и Българската земеделска банки отъ ония кооперативни, селски и градски, сдружения, които слѣдъ изтичане на поменатия срокъ отъ шестъ мѣсеца, не се приематъ или не станатъ членове на Българската централна кооперативна банка, ставатъ изискуеми въ допълнителенъ срокъ отъ шестъ мѣсеца и се събиратъ направо отъ респективнитѣ Българска народна и Българска земеделска банки.

„Чл. 44. Първоначалниятъ основенъ капиталъ, записанъ отъ Българската народна и Българската земеделска банки, като основателни членове, както и сумитѣ по облигационния фондъ, се внасятъ въ Българската централна кооперативна банка постѣдователно, споредъ нуждитѣ и исканията на тая послѣдната.

„Чл. 45. Откриването на Българската централна кооперативна банка ще се счита отъ деня на съобщението на върховния и управителния съвѣти чрезъ „Държавния вѣстникъ“ и други вѣстници, ако има нужда.

„Чл. 46. За приложението на настоящия законъ дирекцията изработва нужнитѣ правилници, които се разглеждатъ отъ върховния съвѣтъ и одобряватъ отъ министра на финанситѣ.

„Чл. 47. Настоящиятъ законъ влиза въ сила отъ 1 януарий 1911 г.

„Той отмѣнява закона за занаятчийския кредитъ при Българската народна банка отъ 16 февруарий 1907 г. и всички други закони и наредби, които му противорѣчатъ.

„Ш а т ъ

на чиновниците въ Българската централна
кооперативна банка.

Число	Д л ѝ ж н о с т и	Годишна заплата едному					
		III класъ	II класъ	I класъ			
1	Директоръ	9.000	10.500	12.000			
2	Администратори . .	6.000	7.200	8.400			
1	Юрисконсултъ . . .	4.800	5.400	6.000			
1	Главенъ инспекторъ	4.800	5.400	6.000			
1	Секретаръ	4.800	5.100	5.400			
1	Подсекретаръ . . .	3.900	4.200	4.500			
	Начал. на отделение	4.800	5.400	6.000			
1	Счетоводителъ . . .	4.200	4.500	4.800			
	Подсчетоводителъ .	3.300	3.600	3.900			
1	Контрольоръ	4.200	4.500	4.800			
	Подконтрольоръ . .	3.300	3.600	3.900			
1	Касиеръ	4.200	4.500	4.800			
	Подкасиеръ	3.300	3.600	3.900			
	Прѣминаването отъ единъ класъ въ другъ става прѣзъ 5 години.						
		I класъ	II класъ	III класъ	IV класъ	V класъ	VI класъ
	Инспекторъ	4.800	4.500	4.200	3.900	3.600	3.300
	Книжоводителъ . . .	3.600	3.300	3.000	2.700	2.400	2.100
	Разсилень	1.200	1.080	960	840	720	600
	Броець	1.500	1.200	1.080	960	840	720
	Архиваръ	2.700	2.400	2.100	1.800	—	—
	Подархиваръ	1.800	1.500	1.200	—	—	—
	Регистраторъ	2.700	2.400	2.100	1.800	—	—
	Подрегистраторъ . .	1.800	1.500	1.200	—	—	—
	Писаръ	1.800	1.500	1.200	960	840	720
	Прѣминаването отъ единъ класъ въ другъ става прѣзъ 3 години.						

Прѣдседателятъ: Има прѣдложение направено отъ народния прѣдставителъ г. Димитър Драгиевъ: (Чете) „По чл. 5 цифрата „100“ да се замѣни съ „50“. Има думата народниятъ прѣдставителъ г. Димитър Драгиевъ.

Д. Драгиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Споредъ чл. 5, едно кооперативно сдружение, за да стане членъ на Кооперативната банка, трѣбва да внесе 200 л. Тази сума за закрѣпчалитѣ сдружения не е, наистина, голѣма, но ще се съгласите, че за новообразуванитѣ кооперативни дружества, каквито и да бждатъ тѣ, тази сума се явява голѣма и тежка за внасяне. Онѣзи отъ васъ, които сж имали случай да участвуватъ въ образуването на нѣкаква селска кооперация, пай-вече тѣ сж забѣлѣжили, съ какво недовѣрие и съ каква голѣма мъжа хората посрѣщатъ подобна инициатива: обикновено, първоначално участниците въ такивато кооперация сж твърдѣ малко на брой — 7—8 души — и тия хора повечето пжти нѣматъ нужнитѣ срѣдства да почнатъ дѣлото. Ако досега кооперациитѣ сж вървѣли нѣкакъ побързичко въ своето пораждане и развитие, това се дължи много на бързата подкрѣпка, която имъ е давала Земледѣлската банка. Сега отъ тази подкрѣпка тѣ идатъ на първо врѣме нѣкакъ да се лишатъ, като имъ се казва: за да можете да станете членове на Кооперативната банка, трѣбва да внесете два дѣла:

или една направо, и другия косвено чрезъ сѣюза, или пъкъ и двата направо. Наистина, казано е въ чл. 5, че тѣзи дѣлове могатъ да бждатъ внесени наеднѣжъ или на части; но тѣй, както е казано, развързани сж рѣдѣтъ на Кооперативната банка: тя може да произволничи, да капризничи и да казва на много нови сдружения: „наистина, законътъ ни дава право да ви искаме дѣловетѣ на части, но ни дава право и да ви ги искаме наеднѣжъ“ и така да сиъва нѣкои сдружения.

Замѣстникъ-докладчикъ Г. Данаиловъ: Азъ прѣдполагамъ, че г. министърътъ на финанситѣ ще каже, че това трѣбва да се прѣдвиди въ устава; то не може да става произволно.

Д. Драгиевъ: Ето защо, докогато вие оставяте първата алинея на чл. 5 въ тази редакция, която дава възможностъ на Кооперативната банка да изиска тѣзи вносове наеднѣжъ — а наеднѣжъ 200 л. новитѣ кооперации мжчно ще могатъ да дадатъ — ние ще настояваме на прѣдложението, което правимъ сега, щото дѣловетѣ да не бждатъ отъ по 100 л., а да бждатъ отъ по 50 л. Едно кооперативно сдружение при този законъ, ще-неще, ще стане членъ на Кооперативната банка, ако друга такава не се основе въ страната, защото ще му бжде необходимо пужна подкрѣпката и още отъ първия денъ на неговото сжществуване, необходимо пужно ще му бжде членството въ Кооперативната банка; а за да може да бжде прието още отначало като членъ, дайте възможностъ да става приемането му съ по-малки вносове.

Поради всички тия съображения правимъ прѣдложение, щото вносоветѣ да бждатъ отъ по 50 л.; инакъ, ако оставите думитѣ на първата алинея отъ чл. 5 и заедно съ това и високия този размѣръ на вносоветѣ, ще се съгласите, че вие правите една прѣчка, една съзнателна прѣчка за пораждането на нови кооперации.

Прѣдседателятъ: Турямъ на гласуване прѣдложението на г. Драгиева. Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ това прѣдложение, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Събранието не приема.

Прѣдложение отъ народния прѣдставителъ г. Георги Динковъ за поправка на пунктъ 7 отъ чл. 9, който да се чете така: (Чете) „ресконтирва и депозирва своя портфейлъ“.

Има думата народниятъ прѣдставителъ г. Георги Динковъ.

Г. Динковъ: Г. г. народни прѣдставители! Споредъ законопроекта, както е приетъ, пунктъ 6 — стара нумерация — на чл. 9 гласи така: (Чете) „ресконтирва своя портфейлъ“. Поправката, която прѣдлагамъ, е да се прибави още и думата „депозирва“ и тогава ще стане така: „ресконтирва и депозирва своя портфейлъ“. Споредъ сегашната редакция, „ресконтирва“, значи втори пжти сконтирова тя, отъ своя страна, сконтиранитѣ ней полици. Но много пжти тази сдѣлка може да не бжде износна за банката, накъ да сконтирова тя, отъ своя страна, сконтиранитѣ ней полици, а по-износна е сдѣлката, щото срѣщу депозитъ на своя портфейлъ да изтегли пари, защото ще може тогавъ да прави измѣнявания на своя портфейлъ. Напр., депозиранъ е портфейльтъ за срокъ до 1 януарий 1911 г.; ще изтегли него и срѣщу това ще може да депозира портфейла до 1 януарий 1912 г. — така ще може да се улеснява. Това е една сдѣлка, която ще бжде твърдѣ износна за банката, защото ще може да ѝ служи за по-голѣмо улеснение, отколкото както е сега.

Ето защо, азъ прѣдлагамъ и моля Народното събрание да приеме това мое прѣдложение за тая поправка на пунктъ 6 — стара нумерация — отъ чл. 9.

понеже както казахъ, това ще бжде по-износно за банката, тя ще може да извършва още една операция повече, отколкото както е прѣдвидѣно сега, и това ще докара, разбира се, много по-голъмо улеснение.

Прѣседателъ: Има думата г. докладчикътъ.

Замѣстникъ-докладчикъ Г. Данаиловъ: Г. г. народни прѣдставители! Съ прѣдложението на г. Динкова азъ се съгласявамъ, защото, дѣйствително, операцията депо на полици ще бжде много по-износна за банката, отколкото тя да ресконтрира своя портфейлъ, тъй като ресконтрирането прѣдполага другъ видъ операции, и банката, въ която се ресконтриратъ полицитѣ, ще трѣбва да ги събира, когато при депото на полицитѣ послѣднитѣ се връщатъ пакъ обратно; освѣнъ това, тая операция ще се унотрѣблява въ по-рѣдки случаи, отколкото депо на полици, която се унотрѣблява най-често.

Не само туй, но въпросътъ, който повдигна съ поправката си г. Динковъ, ми напомни, че и въ точка 2 на сѣщия членъ, дѣто е казано: (Чете) „Открива на сдруженията и тѣхнитѣ съюзи текущи смѣтки срѣщу портфейлъ и срѣщу държавни или гарантирани отъ държавата цѣнни книги“, азъ прѣдлагамъ да се каже „срѣщу депо на портфейлъ и срѣщу държавни или гарантирани отъ държавата цѣнни книги. Та, като приемамъ тази поправка на г. Динкова, азъ ще моля да се допусне поправка и на точка 2: тамъ, дѣто е казано „срѣщу портфейлъ“, да се каже „срѣщу депо на портфейлъ“ и слѣдва по-нататъкъ.

Прѣседателъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ А. Лячевъ: Г. г. народни прѣдставители! Поправката по пунктъ 7 — нова нумерация — е напълно приемлива. Явно е защо: банката ще има възможностъ въ други кредитни учрѣждения не само да ресконтрира своя портфейлъ, но и да го депозирва — ще приемаме напълно.

Но що се отнася до пунктъ 2 по новата нумерация, или до пунктъ 7 по старата, то азъ съмъ на друго мнѣние и смѣтамъ, че нѣма защо кооперативнитѣ сдружения, вмѣсто да ресконтриратъ, да депозирватъ своя портфейлъ въ Кооперативната банка, толкова повече, че тая Кооперативна банка е създадена изключително въ тѣхна услуга.

Ето защо въ пунктъ 2 да не става никакво измѣнение, а по пунктъ 7 — нова нумерация — да се приеме това, което бѣше прѣдложено отъ г. Динкова, въ смисълъ „ресконтрира и депозирва своя портфейлъ“.

Прѣседателъ: Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които присматъ прѣдложението на г. Динкова, което приема и г. министърътъ на финанситѣ, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Прѣдложение отъ сѣщия прѣдставителъ за поправка на пунктъ 11 отъ чл. 9, който да се чете така: (Чете) „Купува и продава за чужда смѣтка цѣнни книги, които се котира въ борсата, а за своя смѣтка купува държавни или гарантирани отъ държавата цѣнни книги за резервния и облигационния фондове“.

Има думата народниятъ прѣдставителъ г. Георги Динковъ.

Г. Динковъ: Г. г. народни прѣдставители! Споредъ приетата редакция при второто четене на пунктъ 11 отъ чл. 9, банката се лишава отъ една операция, която, очевидно, може да ѝ донесе полза, очевидно, ще да има печалба, а никаква загуба не може да има отъ нея. Пунктъ 11 се прие така, щото банката да може да купува цѣнни книги за смѣтка

само на своитѣ членове. Но защо само за смѣтка на своитѣ членове да купува цѣнни книги — разбира се, които се котира въ борсата; защо да не може да купува цѣнни книги и за чужда смѣтка, когато това е съ явна печалба и за други лица, които иматъ депозирани въ нея влогове? Напр., азъ имамъ депозирани известни влогъ въ банката, поради това, че дава по-голъма лихва, или по други, каквито и да било, съображения; искамъ срѣщу този влогъ да ми се купятъ цѣнни книги; защо да не може, макаръ и да не съмъ членъ, когато имамъ тамъ депозирани влогъ — разбира се, тя никога нѣма да губи, защото за моя смѣтка ще купува — защо да не може, казвамъ, да купи тѣзи цѣнни книги? Защо да е необходимо да изтегля азъ влога си? Ето защо, азъ мисля това да бжде така измѣнено, щото банката да може да купува цѣнни книги — разбира се, които се котира въ борсата — не само за своитѣ членове, но въобще и за други лица, които и да е било, за тѣхна смѣтка, защото очевидно е, че ще има печалба и никогато не може да има загуба. Ето защо, моля Народното събрание да приеме това прѣдложение да се измѣни пунктъ 11 въ този смисълъ, както е прѣдложението: „Купува и продава за чужда смѣтка цѣнни книги, които се котира въ борсата, а за своя смѣтка купува държавни или гарантирани“, въобще по-нататъкъ да си остане тъй, както бѣше прието по-напрѣдъ; измѣнява се само това — да може да купува цѣнни книги за чужда смѣтка, не само за своитѣ членове, но и за нечленове, стига да бжде за тѣхна смѣтка.

Прѣседателъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ А. Лячевъ: Г. г. народни прѣдставители! При второто четене азъ обяснихъ този въпросъ. Работата се състои въ слѣдното. У нѣкой господа и въ комисията се появи опасение, че Кооперативната банка, като ще купува цѣнни книги за чужда смѣтка и понеже въ тази чужда смѣтка ще влизатъ и нейнитѣ редовни членове — сдруженията — то Кооперативната банка се нагърбва съ една работа, която нѣма да бжде добра заради нея, защото цѣннитѣ книги ще трѣбва да се купуватъ при известни условия, които могатъ да докаратъ известни послѣдствия и т. н. Що се отнася до купуването цѣнни книги за своя смѣтка, тамъ има ограничение, че тѣ могатъ да бждатъ само държавни или гарантирани отъ държавата. Сега, опасението отъ купуване на цѣнни книги за чужда смѣтка, менъ ми съ се виждали винаги безосновни, защото, ако е въпросъ да гарантираме пейнитѣ членове — кооперативитѣ — отъ нѣкакви напасти, понеже цѣли да купуватъ цѣнни книги и могатъ да се излѣжатъ, то това е една материя, която се реди по закона за кооперативитѣ, за сдруженията и не еднѣжъ имахъ случай да припомня, че въ този членъ нѣма какво да се въвираме и да редимъ една материя, която се реди въ закона за кооперативитѣ. Но банката трѣбва да купува цѣнни книги за чужда смѣтка, било на свои членове, било на нечленове. Защо тя трѣбва да прави това? Защото главниятъ стремежъ на тази банка е да си набави капитални по единъ или другъ начинъ, между другото — и съ влогове. А който има влогъ въ тази банка, той трѣбва да бжде господаръ на своя влогъ. Какъ ще бжде господаръ на своя влогъ той, когато, за да добие една услуга, за да може да изпълни едно свое намѣрение, то не може да се изпълни отъ тази банка, а трѣбва да се отнесе до друга. Който има намѣрение, напр., влогътъ му да се замѣни въ известенъ размѣръ съ цѣнни книги, естествено, тази банка трѣбва да му извърши тази услуга на посрѣдничество. Ако тя бжде обвързана, безъ всѣкакви загуби за себе си, да не извършва такава услуга на посрѣдничество на своитѣ вложители, само по себе си се разбира, че

тя става неудобно учрѣждение за вложителитѣ, и естествено е, че тѣ ще се отдрѣпватъ отъ нея.

Ето защо, азъ поддържамъ прѣдложението, направено отъ г. Динкова. То е едно прѣдложение, което въ нищо не накърнява интереситѣ на банката; напротивъ, дава ѝ възможностъ да може да стане едно учрѣждение удобно за вложителитѣ, за нейната главна цѣль — да събира пари. Отъ друга страна, въ нищо не се пакости на кооперациитѣ, защото тѣй, както е редактиранъ сега членътъ, казва се, че Кооперативната банка купува цѣнини книжа, но само за своитѣ редовни членове, за тѣхна смѣтка. Значи, тя пакъ ще купува за тѣхъ. Защо да не купува за вложителитѣ? Ясно е, прочее, че тя трѣбва да има тази свобода на дѣйствиe. Поддържамъ, както казахъ, прѣдложението на г. Динкова.

Прѣдседателъ: Ще туря на гласуване прѣдложението на г. Динкова, съ което е съгласенъ и г. министрътъ на финанситѣ. Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ туй прѣдложение, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събраието приема.

Има прѣдложение отъ народния прѣдставителъ г. Стоименъ Савовъ: (Чете) „Къмъ чл. 9, пунктъ 12, слѣдъ думитѣ „за свои нужди“ да се добави „както и подпомага задружното купуване на земи за прѣселени въ селата, изоставени отъ старитѣ жители, когато се изселватъ, и съдѣйствува за групирането на така купенитѣ земи за по-рационално земледѣлско стопанисване и обработване“.

Има думата г. Стоименъ Савовъ.

С. Савовъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ снощи много ясно и накратко обяснихъ цѣльта на моето прѣдложение за добавката, която искамъ да се внесе въ пунктъ 12 на чл. 9 и г. министрътъ каза, че ще проучи въпроса, та при третото четене да стане тая добавка. Слѣдователно, мисля, че е излишно да говоря повече върху това, което говорихъ снощи, и ще моля народното прѣдставителство да се съгласи съ това мое прѣдложение и да го приеме.

Прѣдседателъ: Има думата г. министрътъ на финанситѣ.

Министръ А. Лячевъ: Истина е, че снощи при прѣдложението на г. Савова на второ четене азъ заявихъ да се остави това прѣдложение за третото четене, защото това е едно прѣдложение, което, ако се приеме, ще даде работа на Кооперативната банка малко по-друга отъ тази на личния кредитъ. Слѣдъ моето обмисляне на въпроса азъ дойдохъ до слѣдното заключение, че ще бѣде много по-погрѣшно, ако прѣдоставимъ да се разрѣшава този въпросъ отъ Кооперативната банка, защото отпускането кредитъ при откупване на имоти за прѣселени, или за когото и да било, е отъ характеръ на ипотечарния кредитъ — на кредитъ, който ще се изплаща малко при по-други условия, отколкото е този. Ето защо, колкото да ми е симпатично това прѣдложение, въ този случай нѣма да се съглася да влѣзе то въ задачитѣ на Кооперативната банка, а ще трѣбва тази задача да влѣзе въ длъжноститѣ на Земледѣлската банка. И давамъ обѣщание, че ще стане нужната разпоредба въ закона за Земледѣлската банка, която ще трѣбва по единъ или по другъ начинъ да нареди удовлетворението на тази съзната вече у насъ нужда, когато селското население си набавя имоти, да може то при откупването на такива имоти да намѣри нужната подкрѣпка.

А. Краевъ: Г. Савовъ! Оттеглете прѣдложението си.

С. Савовъ: Азъ съмъ доволенъ отъ декларацията на г. министра, че ще приготви законъ, съ който да се уреди тази работа. Оттеглямъ прѣдложението си.

Прѣдседателъ: Има прѣдложение отъ г. Александра Димитровъ по чл. 15. То е слѣдното: (Чете) „Прѣдпослѣдната алинея на чл. 15 да стане така: „Тоя срокъ, обаче, въ никой случай не може да бѣде по-голямъ отъ единъ и шесть мѣсеца.“

Има думата г. Александъръ Димитровъ.

А. Димитровъ: Г. г. народни прѣдставители! Вчера, когато се гласуваше чл. 15, азъ помолихъ г. министра на финанситѣ да даде обяснение и да се съгласи да видоизмѣни срока, за който е дума въ този членъ, обаче, по една или друга причина, г. министрътъ не пожела да отговори, и гласуването стана набързо. Азъ правя сега едно прѣдложение. Въ законопроекта е казано: (Чете) „Тоя срокъ, обаче, въ никой случай не може да бѣде по-голямъ отъ година“ — думата е за сроковетѣ за съобщаване причинитѣ за изключването или причинитѣ, поради които едно дружество иска да излѣзе отъ банката; за да излѣзе едно дружество отъ банката, дава му се срокъ една година да съобщи причинитѣ, а също така и въ продължение на една година банката трѣбва да съобщи на дружеството причинитѣ, поради които го изключва. Азъ мисля, че този срокъ отъ една година, особено при изключване на дружествата, е извънредно мѣстителенъ. Прѣдставете си, банката изключва едно дружество и послѣдното въ продължение на една година трѣбва да чака благоволенieto на управлението на банката да му каже, защо го изключва. Та азъ правя прѣдложение, щото въ продължение на единъ мѣсець банката да съобщава причинитѣ, по които изключва, а вториятъ срокъ, срокътъ за напушане, да бѣде шесть мѣсеца. Значи, алинеята да стане така: „Тоя срокъ, обаче, въ никой случай не може да бѣде по-голямъ отъ единъ и шесть мѣсеца — единъ мѣсець за изключване и шесть мѣсеца за напускане.“

Прѣдседателъ: Има думата г. докладчикътъ.

Замѣстникъ-докладчикъ Г. Данаиловъ: Азъ мисля, че има едно недоразумѣние. Изключване, когато ще стане, ще се съобщава веднага, когато е станало, а оттегляне отъ дружеството не може да бѣде въ срокъ по-малкъ отъ една година, сир. никое дружество не може всеки пѣтъ, когато поиска, да излѣзе. Отличителната черга на кооперативното сдружение е именно тази, че могатъ членоветѣ му свободно да излизатъ. Но казва се въ устава: вие можете свободно да излизате, обаче, азъ ще зная единъ опрѣделенъ срокъ, отъ който вие, като ми заявите, че ще излѣзете, трѣбва да продължавате да се смѣтате за членове. Срокътъ за една и другата страна е еднакъвъ. Та тѣй се разбира този членъ.

А. Димитровъ: Така го разбирамъ и азъ.

Замѣстникъ-докладчикъ Г. Данаиловъ: Вие го разбирате иначе — че рѣшението за изключване може да се задържа цѣла година, додѣто се обиди. А това не е вѣрно: рѣшението за изключване ще се съобщава тутакси.

А. Димитровъ: Да прочетемъ текста: (Чете) „Причинитѣ за изключване, както и срокътъ за отказване, се опрѣдѣлятъ въ устава на банката“.

Замѣстникъ-докладчикъ Г. Данаиловъ: (Чете) „Тоя срокъ, обаче“ — за отказването — „не може да бѣде по-голямъ отъ година“.

А. Димитровъ: А причинитѣ за изключване въ какъвъ срокъ ще се съобщаватъ?

Замѣстникъ-докладчикъ Г. Данаиловъ: Ще зависи отъ туй, какъ ще рѣши управителниятъ съ-

вѣтъ. Изобщо у Васъ има едно недоразумѣние въ смисъла на този членъ; оттамъ и Вашето прѣдложение.

Прѣседателъ: Ще туря на гласуване прѣдложението на г. Александра Димитровъ и моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ това прѣдложение, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Събраието не приема.

Има прѣдложение къмъ чл. 16 отъ сѣщия народенъ прѣдставителъ, г. Александъръ Димитровъ, съ слѣдующото съдържание: (Чете) „Краятъ на чл. 16 да стане: да прибере вземанията си въ продължение на шестъ мѣсеца, като понека сигурна гаранция за покриването имъ“.

Има думата народниятъ прѣдставителъ г. Александъръ Димитровъ.

А. Димитровъ: Въ чл. 16, дѣто се опрѣдѣля начинътъ, по който банката ще прибира вземанията си отъ напуснали и изключени дружества, е казано, че банката има право веднага да прибере вземанията си — едно положение, или да понека сигурна гаранция за покриването имъ — друго положение. Двойко дѣйствио се разрѣшава на управлението на банката. Азъ и по-рано намекнахъ на този въпросъ. Може да се случатъ моменти, както и г. Златановъ откъде каза, когато съ това двойко положение ще може да се експлоатира, да се изнасилватъ кооперациитѣ. Та азъ правя едно прѣдложение въ слѣдната смисълъ: банката да има право да прибере вземанията си въ продължение на шестмѣсеченъ срокъ, като понека гаранция за тѣхното покриване. Да се опрѣдѣли врѣме, а не както е сега, въ единъ случай веднага да си прибере вземането, въ други да се поиска гаранция. Дайте опрѣдѣленъ срокъ, споредъ мене, шестмѣсеченъ, въ който банката да прибере вземанията си; но, за да е сигурна, да иска гаранция. Тукъ нѣма нищо опасно, г. министри, за интереситѣ на банката, но, както сега, има опасностъ за кооперациитѣ, защото прѣдъ единъ изборъ ще се яви ревизорътъ на банката и ще каже: вие сте изключени, дайте да си приберемъ веднага вземанията по силата на закона; но, ще имъ каже, че има и друго положение: ако гласувате за правителството, ще ви дадемъ срокъ. Колко ще бѣде този срокъ, това зависи отъ волята на банката. Дайте сега да опрѣдѣлимъ срокъ, безъ да даваме право на банката да иска отъ пристава да отива съ червонъ носѣкъ да запечатва, за да си прибира вземанията. Нищо опасно за интереситѣ на банката нѣма въ това мое прѣдложение, но, ако искате да се отворятъ вратитѣ на произвола, оставете члена така, както си е.

Прѣседателъ: Ще туря на гласуване прѣдложението на г. Александра Димитровъ и моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които го приематъ, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Събраието не приема.

Прѣдложение отъ народния прѣдставителъ г. Диньо Рашевъ къмъ чл. 24, който да се измѣни така: (Чете) „Върховниятъ съвѣтъ състои отъ деветъ члена, отъ които двама назначавани отъ министритѣ на финанситѣ и на търговията и земледѣлието, двама влизащи въ състава на върховния съвѣтъ по право — управителитѣ на Българската народна и Българската земледѣлска банки или делегиранитѣ отъ тѣхъ администратори, четирма избрани отъ делегатитѣ на селскитѣ сдружения, и единъ избранъ отъ градскитѣ“.

Има думата г. Диньо Рашевъ.

Д. Рашевъ: Г. г. народни прѣдставители! Споредъ чл. 24 отъ законопроекта, въ върховния съвѣтъ влизатъ седемъ души: единъ ще бѣде назначенъ отъ

министра на финанситѣ, единъ — отъ министра на търговията и земледѣлието, двама ще бѣдатъ по право — управителитѣ на Земледѣлската банка и управителитѣ на Българската народна банка, а останалитѣ трима ще бѣдатъ избрани отъ делегатитѣ на кооперациитѣ, като делегатитѣ на селскитѣ кооперации ще избиратъ всичко двама, а делегатитѣ на градскитѣ — единъ. Тукъ, както виждате, въ състава на върховния съвѣтъ държавата има надмошче, тукъ автономността, свободнитѣ разпорѣждания на този върховенъ съвѣтъ се обезличаватъ отъ страна на държавата, понеже тукъ се борятъ четирма души противъ трима. За да може да се запази автономността, за да бѣдатъ разпорѣжданията демократични и да могатъ да отговарятъ на нуждитѣ, на изискванията на кооперациитѣ, най-добъръ, най-цѣлосъобразно, на и най-справедливо е, щото кооперациитѣ да избиратъ петъ души, е именно селскитѣ кооперации да набератъ четирма души, а градскитѣ кооперации да избиратъ само единъ, та всички да бѣдатъ деветъ души. И по този начинъ ще се принесе по-голямъ полза на кооперациитѣ. Ето защо, азъ моля г. г. народнитѣ прѣдставители да се съгласятъ съ това мое прѣдложение, като се приеме чл. 24 въ смисълъ, както г. прѣседателътъ прочете мое прѣдложение.

Прѣседателъ: Турямъ на гласуване прѣдложението на г. Диня Рашевъ и моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ това прѣдложение, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Събраието не приема.

Прѣдложение къмъ чл. 27 отъ народния прѣдставителъ г. Недѣлчо Георгиевъ: (Чете) „Прѣдлагамъ чл. 27 да се изхвърли“.

Има думата г. Недѣлчо Георгиевъ.

Н. Георгиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Създаваме автономно учрѣждение и всички казваме, че то може свободно да работи. Нѣма защо да му се бърка нѣкой въ работата. Въпрѣки горнитѣ състинтелни мѣрки, кѣдѣто турихмо, че въ върховния съвѣтъ четри души ще бѣдатъ назначавани отъ правителството, а трима — отъ кооперациитѣ, въ чл. 27 туряме ново ограничение, че постановленията на този съвѣтъ ще бѣдатъ одобрявани отъ министра на финанситѣ. Менъ ми се струва, че не създаваме никакво автономно учрѣждение; напротивъ, ние тукъ насаждаме монархизъмъ, ние поставяме една такава централизация, щото тоя съвѣтъ се явява съвѣтъ излишенъ. Когато ще му се диктува, че това или онова е добро или не, по-добъръ нека самъ той се прѣмаже, да кажемъ, че министърътъ на финанситѣ рѣшава извѣстни работи, и да се свърши. Защо само да заблуждаваме българския народъ, че има прѣдставителъ? Има ги, по ги има само за форма, а нищо друго.

Прѣседателъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ А. Ляпчевъ: Може-би, нѣмаше да взема думата, ако тукъ не се отнася до единъ въпросъ принципиаленъ. И изобщо господата отъ земледѣлската група, които желаятъ народътъ да си налага волята, сжесватъ мостоветѣ, прѣвъ които ще се добератъ до това, систематически дѣйствуватъ противъ своята програма, противъ своето разбирание. Какъ този народъ що си наложилъ своитѣ желания, питамъ ги азъ, когато тѣ искатъ да узаконятъ институти неотговорни прѣдъ никого, даже неотговорни и прѣдъ народното прѣдставителство? Кѣдѣ ще се намѣрятъ тѣ въ съприкосновение съ народното прѣдставителство, изразъ на народната воля, та тѣзи институти да даватъ отчетъ? Снощи г. Драгиевъ отъ духъ на опозиция попадна въ цѣлѣта, когато

беше противъ предложението на г. Мирски, за да дадемъ договоренъ характеръ на този законъ. И това беше много разумно отъ страна на г. Драгиева, но то беше само отъ духъ на опозиция противъ г. Мирски, може-би, защото сж народни представители се отъ Варненската околия. Но обикновено тѣ се искатъ да ограничатъ министерската властъ до такава степенъ, . . .

Д. Драгиевъ: А вие искате да я разширите безконечно.

Министъръ А. Ляпчевъ: . . . че държавниятъ институтъ да станатъ неотговорни, а забравятъ, че създадени сж безъ отговорностъ държавни институтъ сж институтъ, които не могатъ да се контролиратъ отъ народното представителство за тѣхнитъ дѣла, а тѣхната отговорностъ ще бъде офикасна, когато вие ще имате едно лице тукъ, единъ министъръ, комуто, давайки властта на контролъ, на одобрение или неодобрение, създавате и обязаностъ, той да бъде отговоренъ, ц, слѣдователно, народната воля да се проявява. Ето защо предложението на г. Недѣлча Георгиевъ въ случая е съвсѣмъ несполучливо. Често пъти се забѣлѣзва това несъзнателно увлѣчение — ужъ противъ министерската властъ, а въ сжщностъ противъ отговорността на министрите. (Възражения отъ земледѣлската група) Азъ съмъ дълбоко убѣденъ, че вие, ако бихте постигнали това, което предлагате, на втората година още вие сами ще побързате, като съзнаете злините му, да го махнете.

Д. Драгиевъ: Вие ще сте правъ, ако наречете банката държавна, а не „обществено учрѣждение“.

Министъръ А. Ляпчевъ: Моля. — Ето защо, както въ този случай, така и въ случантъ по-прѣди съ законитъ за градушката и за застраховката на добитъка, необходимо нужна е министерската отговорностъ — тамъ е контролътъ; слѣдователно, членътъ е много добръ обоснованъ и нѣма защо да се приема едно предложение, което е противъ всѣкаквъ парламентаризъмъ и противъ всѣкаквъ конституционализъмъ, особено въ една държава, дѣто трѣбва да има министерска отговорностъ.

Прѣседателъ: Турямъ на гласуване предложението на г. Недѣлча Георгиевъ. Моля г. г. народнитъ представители, които приематъ това предложение, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Събраието не приема.

Има предложение отъ народния прѣдставителъ г. Александъръ Поповъ по чл. 34: (Чете) „3% тантиеми на чиновницитъ да се прѣмахне“.

Има думата г. Александъръ Поповъ.

А. Поповъ: Г. г. народни прѣдставители! Отъ съображение, че въ щата има доста голѣми заплати, мисля, не е злѣ да прѣмахнемъ да се получаватъ тантиеми отъ чиновницитъ на банката, защото членоветъ на кооперациитъ могатъ да кажатъ, че тѣзи 3% тантиеми сж нѣщо малко прѣкалено.

Прѣседателъ: Има думата г. министърътъ на финанситъ.

Министъръ А. Ляпчевъ: Г. г. народни прѣдставители! Въ една кооперативна банка на пръвъ погледъ изглежда много странно да има тантиеми за чиновницитъ — не имъ стига заплатата, която мнозина отъ васъ намиратъ доста голѣма, ами въ добавъкъ, напанагонъ, и тантиеми. Желая тукъ да дамъ едно обяснение. Банката, която ние създаваме, не е банка кооперативна въ смисълъ на едно кооперативно сдружение; тя е банка, която ще има да върши най-висши финансови операции, тя е банка, дѣто

трѣбва да има техници прѣдимно, а навсѣкждѣ, дѣто служатъ такива хора, обичай е и нужно е — практиката го е доказала — да иматъ за поощрение извѣстенъ тантиемъ. Имайки прѣдъ видъ, че този институтъ, че тази банка е отъ най-висшитъ форми на банкерското дѣло, дѣто тия пѣща сж усвоени, азъ не мога да се съглася да се махнатъ тантиемитъ, и ще моля народното прѣдставителство да ги гласува.

Прѣседателъ: Турямъ на гласуване предложението на г. Попова. Моля г. г. народнитъ прѣдставители, които приематъ това предложение, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Събраието не приема.

Има предложение отъ сжщия народенъ прѣдставителъ, г. Александъръ Поповъ, къмъ чл. 34 да се добави нова алинея: (Чете) „10% отъ чистата печалба се отдѣля за фондъ на училищата“.

Има думата народниятъ прѣдставителъ г. Александъръ Поповъ.

А. Поповъ: Г. г. народни прѣдставители! Всѣки отъ насъ тукъ признава, че училищата иматъ повече нужда отъ суми, отъ които да може да се издържа тѣхниятъ персоналъ, а така сжщо и за пособия. Всѣки отъ насъ признава, че днесъ училищнитъ здания сж въ много мизерно положение, и винаги се гледаме да отдѣлимъ нѣщо повече за тия училища. Азъ мисля, че не е злѣ отъ чистата печалба на Кооперативната банка да отдѣлимъ 10% за фондъ на училищата.

Министъръ А. Ляпчевъ: Училищнитъ разходи сж толкова редовно пасажни, че нѣма защо да ги търсимъ тѣй отъ трохитъ, а ще ги търсимъ сериозно отдѣло ги търсимъ и ги даваме.

Прѣседателъ: Турямъ на гласуване предложението на г. Александъръ Поповъ. Моля г. г. народнитъ прѣдставители, които приематъ това предложение, да си вдигнатъ ржката. (Малцинство) Събраието не приема.

Постъпило е предложение отъ народния прѣдставителъ г. Димитъръ Драгиевъ къмъ чл. 37: (Чете) „Прѣдлагамъ отъ чл. 37 да се прѣмахне думата „селски““.

Министъръ А. Ляпчевъ: Г. Драгиевъ! Съгласенъ съмъ да се прѣмахне, понеже правите голѣмъ въпросъ отъ това.

Д. Драгиевъ: И заедно съ това признавате, че съмъ добъръ адвокатъ на кооперациитъ — на-ли?

Министъръ А. Ляпчевъ: Това съвсѣмъ не е истина.

Прѣседателъ: Турямъ на гласуване предложението на г. Димитра Драгиевъ — въ чл. 37 да се прѣмахне думата „селски“. Моля г. г. народнитъ прѣдставители, които приематъ това предложение, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събраието приема.

Има предложение по щата на чиновницитъ при Българската кооперативна банка отъ народния прѣдставителъ г. Александра Христовъ съ слѣдното съдържание: (Чете)

„Предложение за измѣнение щата на чиновницитъ при Българската кооперативна банка така:

Годишна заплата одному

1 директоръ	7.200 л.
2 администратори	6.000 „
1 юрисконсултъ	4.800 „
1 главенъ инспекторъ	6.000 „
1 секретаръ	4.200 „

1 началникът отделение	4.800 „
1 счетоводител	4.200 „
1 контролоръ	4.200 „
1 касиеръ	4.200 „
1 I-класенъ инспекторъ	4.800 „
1 II-класенъ инспекторъ	4.200 „
1 III-класенъ инспекторъ	3.600 „
1 I-класенъ книговодителъ	3.000 „
1 II-класенъ книговодителъ	2.400 „
1 III-класенъ книговодителъ	1.800 „
2 разсилни	1.200 „
2 бройци	1.500 „
1 архиваръ	1.800 „
1 регистраторъ	1.800 „
1 I-разреденъ писаръ	1.800 „
1 II-разреденъ писаръ	1.600 „
1 III-разреденъ писаръ	1.400 „
Има дума г. Александъръ Христовъ.	

А. Христовъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни прѣдставители! Банката, която се учрѣждава сега, е нова, тя сега ще започне своитѣ операции, и надѣвамъ се, че съ течение на врѣмето нейнитѣ работи ще се увеличаватъ постепенно. Тогава, въ бѣдѣщи години, може да се прѣдвижда, че тя ще има голѣма работа, по сега, въ началото, когато операцийтъ ще бѣдатъ много малко — едва-ли въ първитѣ мѣсечи ще има нѣкаква работа — азъ мисля, че заплатитѣ, които се прѣдвиждатъ въ проекта сж много голѣми. Макаръ че г. министърътъ на финанситѣ каза вчера, че тѣзи чиновници ще вършатъ една такава деликатна работа, азъ не мога да се съглася съ това съображение, защото не по-малко сж деликатни операцийтъ на Народната и Земледѣлската банки, дѣто при това има и много повече работа.

Ето защо, азъ ще ви моля, г. г. народни прѣдставители, а прѣди всичко Васъ, г. министре, да се съгласите да приемете моето прѣдложение. То е подписано отъ 50 души народни прѣдставители и въ таблицата, тъй както я прочете г. прѣдседателятъ, азъ прѣдвиждамъ заплати отъ 7.200 л. надолу, пакъ доста голѣми заплати. Ще моля, прочее, да приемете моето прѣдложение, ще моля и г. министра да се съгласи.

Прѣдседателятъ: Има думата г. министърътъ на финанситѣ.

Министъръ А. Ляпчевъ: Г. г. народни прѣдставители! Мотивитѣ на г. Христова въ нищо не можеха да ме убѣдятъ, че е нужно да вървимъ тъй долу по заплатитѣ на чиновнитѣ чиновници.

Г. Христовъ смѣта, че е много силенъ, когато каже, че банката е въ началото си. А именно, за дѣто банката е въ началото си, трѣбва да се дадатъ такива заплати на ония, които ще дадатъ основната ѝ организация. Защото ние какво правиме? Ние създаваме само единъ законъ съ общи положения, а тази банка ще трѣбва да има не само скелетъ, ами ще трѣбва да има и пълъ организъмъ отъ мускулатура и нервна система. Това нѣма да го дадатъ, г. Христовъ, хора посрѣдствени. Ако едно учрѣждение има нужда отъ сериозни и вѣщи хора, то е при създаването му, а не отпослѣ, когато всичко е нагласено и рутината сама кара машината.

Отъ друга страна, съвсѣмъ не е истина, че операцийтъ на Кооперативната банка въ началото щѣли да бѣдатъ малко. Това не е вѣрно. Операцийтъ на Кооперативната банка отъ първия день ще се равняватъ на около 11.000.000 л. съ онова, което тя ще вземе отъ Земледѣлската банка, и тя много бързо ще се развива, а това не сж малко капитали. И какво прѣдвиждаме ние за чиновнишкия персоналъ на тази банка, която има да върши операции отъ първостепенна важностъ? Прѣдвиждаме максимална заплата

на директора 12.000 л., но въ сжщото врѣме казваме, ако директорътъ е новъ, по-младъ човѣкъ, ако не е ималъ такава служба, отъ която да е получавалъ порано 12.000 л., да започне отъ 9.000 л., подиръ петъ години да добие 10.500 л. и слѣдъ още петъ години да може да получава 12.000 л. Питамъ се азъ, питамъ и ония господа, които иматъ зомания-давания съ акционернитѣ дружества, ако ще би отъ 1.000.000 л. капиталъ, въ тая страна поскъпяватъ ли се тѣзи дружества за 1.000—2.000 л. и тъй ли тѣ ще постигнатъ икономия въ своето управление, като ще търсятъ директоръ за 7.000 л., вмѣсто да могатъ да намѣрятъ единъ за 9—10—12 хиляди лева. Азъ ще бѣда поразенъ отъ непознаването на банкерскитѣ дѣла и задачитѣ на тази банка, ако дѣйствително г. Александъръ Христовъ продължава да настоява, че заплатата на директора трѣбва да бѣде непрѣмѣнно 7.200 л. Днесъ въ столица София, г. Христовъ, Вие нѣма да намѣрите лице, което да нѣма поне надеждата, че скоро ще получава 10 или 12 хиляди лева за директоръ на такава банка. Вие ще намѣрите хора много и за 4—5 хиляди лева, по подготвенъ човѣкъ Вие нѣма да намѣрите. Ето защо, когато се съгласихъ съ щата, прѣдложението отъ г. Тома Васильовъ — щатъ, който за най-високата служба дава първентъ 9.000 л., 10.500 л. слѣдъ три години, 12.000 л. слѣдъ още три години — съгласихъ се при едно условие, че, ако дойде лице за директоръ, което досега е вземало 10.000 л., да може да вземе веднага 10.500 л., или ако дойде лице, което е вземало 12.000 л., да може да взема веднага 12.000 л., защото, иначе, азъ рискувамъ тамъ, дѣто ще се покаже дѣйствително, доколко азъ съмъ проникнатъ отъ нуждитѣ на тази банка, при уреждането на персонала — това е кардиналниятъ въпросъ за мене — да се окажа съ вързани рацѣ и да не мога да направя нищо.

Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, като прѣдвиждамъ, че съ съзнание ще гласуватъ този законъ, да иматъ и съзнанието, че за такъвъ единъ институтъ се искатъ способни хора, да оставятъ отговорността върху министра, като му даватъ нужнитѣ срѣдства, да намѣри той тѣзи способни хора, а не да може министърътъ единъ день да се скрие и да каже: г-да, тъй върви работата, защото персональтъ е такъвъ, а другъ персоналъ не можахъ да намѣря. А той ще бѣде оправданъ, ако тъй поставимъ въпроса. Ето защо по никой начинъ не мога да се съглася на другъ щатъ, на друго разпрѣделение заплатитѣ, освѣтъ на онова, което се прие снощи, прѣдложено отъ г. Тома Васильовъ.

Прѣдседателятъ: Има думата народниятъ прѣдставителъ г. Александъръ Христовъ за пояснение.

А. Христовъ: (Отъ трибуната) Въ мотивитѣ, които излага г. министърътъ на финанситѣ, азъ не виждамъ нищо убѣдително. Немѣ службата на директора на пошитѣ и телеграфитѣ е маловажна служба, немѣ службата на прѣдседателя на Върховния касационенъ съдъ, най-върховния служителъ, е маловажна служба, немѣ службитѣ на директоритѣ на всички други дирекции, които има при разнитѣ министерства, сж маловажни? Всички сж отъ значение. Ето защо, азъ не мога да оттегля прѣдложението си, а, напротивъ, настоявамъ на него и ще ви моля да го приемете. Идущата, по-идущата години нека заплатитѣ бѣдатъ увеличени, ако работата налага това. Още повече трѣбва да имате прѣдъ видъ, че, освѣтъ заплатитѣ, чиновницитѣ ще получаватъ известенъ процентъ отъ печалбитѣ, известни тѣтними. Ето защо, азъ не оттеглямъ прѣдложението си и моля да гласувате за него.

Прѣдседателятъ: По сжщия въпросъ има прѣдложение отъ народния прѣдставителъ г. Иванъ Ха-

джиевъ; но понеже и двѣтъ прѣдложения сж съ еднакво съдържание, то давамъ сега думата на г. Хаджиева.

И. Хаджиевъ: Г. г. народни прѣдставители! Азъ не можахъ да се убѣдя отъ думитѣ на г. министра, че непрѣмънно трѣбва да дадемъ голѣми заплати на ония, които ще влѣзатъ въ банката и които ще бждатъ нейни основатели или нейни устроители.

Г. г. народни прѣдставители! Голѣмата заплата, многото чиновници не с още доказателство, че тамъ ще има голѣма честностъ и почтеностъ, че тамъ ще има работа сериозна, искрена и прѣданна. Ние виждаме, че имаме професори, на които плащаме 7.200 л. Г. Данаиловъ, нашия другаръ, довчерка като професоръ, се задоволява съ 5—6—7 хиляди лева заплата. Прѣдседателтъ на Касацята днесъ получава 9.000 л. заплата, а министритѣ получаватъ по 15.000 л. Сега директортъ на тая банка не щѣлъ да се задоволи съ 7—8 хиляди лева, трѣбвало да му се дадатъ 12.000 л., и то затуй трѣбвало, защото нуждитѣ му щѣли да бждатъ много голѣми. Е, г. министре, моитѣ нужди и твоитѣ, когато бѣше опозиция, както съмъ азъ днесъ, какви сж голѣми, ама не зависи отъ мене и отъ тебе да ги удовлетвориаме, както искаме, ами зависи отъ напата кесия. Животътъ въ България още е на такова стѣпало, че не бива изеднѣжъ, изкуствено да го правимъ скѣпъ. Ние го направихме скѣпъ, направи го София. И единъ день, ако населението въ България има да къдне и проклина за скѣпотията на тоя животъ, най-много ще си изпатятъ софиянци, а още по-много министритѣ, които сж щедрни въ създаването на служби и голѣми заплати. Да, г. министре, азъ ще Ви моля да се съгласите. Азъ оттеглямъ своето прѣдложение и се присъединявамъ къмъ това на г. Александра Христовъ. Ще моля г. г. народнитѣ прѣдставители да поддържатъ това прѣдложение, а г. министра ще помоля да направи тая отстъпка за честъта на Народното събрание, защото отъ нѣколко дни, откакъ разглеждаме разнитѣ законопроекти, Народното събрание се е обърнало на едно бюро само да регистрира, а не да размишлява и, когато говори, да се уважава неговото мнѣние.

Прѣдседателъ: Турямъ на гласуване прѣдложението на г. Александра Христовъ и моля онѣзи г. г. народни прѣдставители, които приематъ това прѣдложение, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието не приема.

Отъ лѣвицата: Болшинство!

Отъ дѣсницата: Меншество!

Прѣдседателъ: Д-ръ П. Ораховацъ.

Прѣдседателъ: Моля квестора г. Янко Куцаровъ да прѣброи гласовѣтъ.

Квесторъ Я. Куцаровъ: (Слѣдъ прѣброяването) 34 души.

Отъ лѣвицата: 40.

Прѣдседателъ: Моля, г. г. народни прѣдставители, седнете си на мѣстата и пазете редъ.

Моля г. квестора да прѣброи, колко души присѣдствуватъ.

Квесторъ Я. Куцаровъ: (Слѣдъ прѣброяването) Присѣдствуватъ 90 души.

Прѣдседателъ: Присѣдствуватъ 90 души, отъ които 34 гласуватъ за прѣдложението. Събранието не приема.

Турямъ на гласуване законопроекта за Българската централна кооперативна банка на трето четене и моля онѣзи г. г. народни прѣдставители, които приематъ законопроекта, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Има думата г. министъръ-прѣдседателъ.

Министъръ-прѣдседателъ А. Малиновъ: Г. г. народни прѣдставители! Както казахъ и вчера, утрѣ нѣма да имаме засѣданне, ще си отпочинемъ единъ день и ще се подготвите за генералнитѣ дебати по бюджета. Моля да имаме засѣданне въ петъкъ, като на първо мѣсто разгледаме:

На третото четене законопроекта за измѣнение и допълнение на закона за поземелния данѣкъ, слѣдъ това ще изслушаме

Експозето на финансовия министъръ по финансовото положение на страната и ще пристѣпимъ къмъ дебатитѣ по бюджета.

И. Гешовъ: Сжщия день ли ще започнатъ дебатитѣ?

Министъръ-прѣдседателъ А. Малиновъ: Да, сжщия день.

Прѣдседателъ: Моля г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ дневния редъ, прѣдложенъ отъ г. министъръ-прѣдседателя, да си вдигнатъ ржката. (Мнозинство) Събранието приема.

Засѣданието се вдига.

(Вдигнато въ 6 ч. 30 м. вечеръта)

Секретаръ: С. Грудовъ.

Началникъ на Стенографското бюро: Т. Гължбовъ.